

List Saveza lovačkih društava Tuzlanskog kantona

Lovac

Broj 66

Tuzla, juni/lipanj 2015.

Cijena 1,00 KM

Svim lovcima
čestitamo 20 godina postojanja
i uspješnog rada SLD TK

Lovac

List Saveza lovačkih društava
Tuzlanskog kantona

Izlazi tromjesečno

Izdavač:
Predsjedništvo Saveza lovačkih društava
Tuzlanskog kantona

Za izdavača:
Rasim Omerović,
predsjednik Predsjedništva SLD TK

Redakcija lista "Lovac":
Enver Kurtić (Kalesija),
Zvonko Gusković (Tuzla),
Šerif Bečić (Banovići),
Hasan Muratović (Zivinice),
Hazim Smajlović (Sapna),
Muris Mujedinić (Srebrenik),
Esad Mujanović (Gradačac),
Hajrudin Imširović (Teočak),
Isajbeg Vejzović (Kladanj),
Džemal Jukan (Gračanica),
Mujo Softić (Lukavac),
Sulejman Hadžić (Doboj-Istok) i
Suljo Mujić (Čelić).

Glavni i odgovorni urednik:
Rasim Omerović, dipl. ing. šumarstva

Urednik i lektor:
Prof. Mirzet Ibrišimović

Stručni saradnik:
Jasmin Bećirović, profesor

Fotoliti:
B Concept Sarajevo

Priprema i štampa:
"Mikroštampa" Tuzla

Za štampariju:
Šaban Cipurković

Adresa redakcije "Lovac"
Tuzla, Džindić mahala 13.
Tel./fax: 035/258-004
Web site: www.lovac.tk.com
E-mail: info@lovactk.com

Račun kod Tuzlanske banke d.d. Tuzla
132-100-03092192-27

Na osnovu mišljenja Ministarstva
za obrazovanje, nauku, kulturu, sport
i informisanje Vlade TK broj
10/1-452-25-2/98 od 28. 08. 1998. god.,
list "Lovac" oslobođen je dijela
poreza na promet

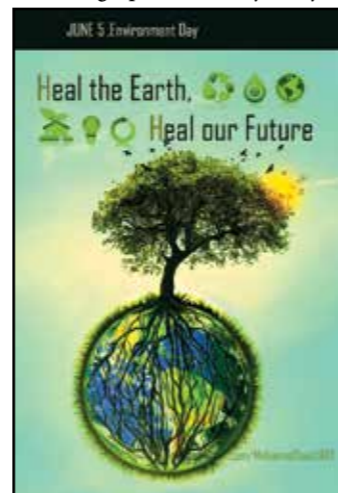

5. juni – Svjetski dan zaštite okoliša

**Posljednji je trenutak da promijenimo način
života i okrenemo se zelenoj budućnosti**

Svjetski dan zaštite okoliša se obilježava 5. juna na godišnjicu održavanja Konferencije Ujedinjenih naroda u Stockholmu (1972.) posvećene zdravoj životnoj sredini, na kojoj je usvojen Program zaštite okoliša Ujedinjenih naroda (UNEP). Iako nam priroda neprestalno šalje znakove upozorenja: neuobičajeno niske i visoke temperature koje uzrokuju požare, izostanak zime, manjak snijega pa obilne kiše koje uzrokuju poplave i klizišta, mi se i dalje od nje tuđimo. Posljedice ljudske nebrige ostavljaju čovječanstvo bez budućnosti, zbog čega je iznimno važno na današnji dan uticati na podizanje globalne svijesti o značaju životne sredine kako bi se skrenula pažnja na posljedice suicidalnih ljudskih aktivnosti, kao što su zagađivanje vazduha, voda, uništavanje šuma i sl. Na 40.-godišnjicu obilježavanja, Svjetski dan zaštite životne okoline se obilježio pod sloganom „Šume: priroda na usluzi“ (Forests: Nature At Your Service), čime se upozorilo na ključnu ulogu šuma u očuvanju svijeta kakvog poznamo.

Uloga šuma je višestruka: predstavljaju „pluća Zemlje“; najvjerniji su saveznik u borbi protiv klimatskih promjena; u procesu fotosinteze pohranjuju velike količine ugljičnog dioksida uz istovremeno oslobađanje kisika; imaju značajnu ulogu u formiranju oborina i opskrbe rijeka vodom; utiču na očuvanje plodnosti tla i njegovu zaštitu od erozije; ublažavaju velika kolebanja temperature zraka, te tako stvaraju povoljnije uvjete za ljudsko zdravlje. Šumski kompleksi se odlikuju najvećom biološkom raznolikošću na kopnenom dijelu Zemlje i predstavljaju dom više od polovice svih poznatih kopnenih vrsta biljaka i životinja. Njihovim uništavanjem brojne jedinstvene vrste našle su se rubu opstanka ili su već izumrle, čime se naš svijet nepovratno mijenja i osiromašuje. Šume osiguravaju sklonište, sigurnost i radna mjesta za desetine milijuna ljudi. Štoviše, opstanak 60 milijuna ljudi direktno ovisi o njihovom očuvanju, dok egzistencija gotovo 1,6 milijardi stanovnika našeg planeta posredno ovisi o šumama. U isto vrijeme šume su i izvor vrijednih sirovina. Pored drva koje se svakoga dana obrađuje u bezbroj proizvoda, genetska raznolikost unutar šumskih zajednica omogućava nam napredak u znanosti i zdravstvu, te razvoj novih lijekova. Usprkos svemu, uništavanje šuma, koje danas prekrivaju 1/3 površine kopnenog dijela Zemlje, nastavlja se nesmanjenom žestinom. Svake godine uništi se prosječno 13 milijuna hektara, što je veličina koja odgovara površini Portugala. Posljednji je trenutak da promijenimo način života i okrenemo se zelenoj budućnosti u kojoj će šume biti srce održivog razvitka i zelenog gospodarstva. Odgovor za održivo upravljanje šumama u velikoj mjeri leži u rukama lovaca. - Pojam zelena ekonomija, koji je ključan u obilježavanju Dana zaštite okoliša, odnosi se na gospodarstva koja svojim djelovanjem pridonose čistijem i boljem okolišu i održivoj budućnosti čovjeka, flore i faune. To znači da su lovačka društva direktno uključena u aktivnosti koje će dovesti do žurnog djelovanja i sustavnog rada na zaštiti šuma i očuvanja bioraznolikosti. U tom pogledu izuzetno je važna i uloga lovca upravo zbog njegove naročito razvijene ekološke svijesti i ljubavi prema prirodi i životinjama. Poštivanje prirode kao apsolutnog okruženja i zeleno gazdovanje lovištem podrazumijeva plansku zaštitu okoliša, pošumljavanje staništa divljači, uzgajanje, prehranjivanje i oplemenjivanje određene vrste divljači kroz selekciju i uzgojni odstrjel nerazvijenih i bolesnih jedinki, gdje je uloga lovca da svojim djelovanjem ublaži uticaj promjena koje su dovele do narušavanja biološke raznovrsnosti.

Sjednica Upravnog odbora SLD TK

U prostorijama Lovackog društva „Tuzla“, 15. maja 2015. godine, održana je sjednica Upravnog odbora SLD TK, kojom je predsjedavao Rasim Omerović - predsjednik SLD TK i na kojoj su članovi Upravnog odbora, u okviru sedam tačaka dnevnog reda, usvojili izvještaje o radu SLD TK i organa Saveza za 2014., planove rada SLD TK i organa Saveza za 2015., zatim usvojili Izvještaj o finansijskom poslovanju SLD TK za 2014. i Plan prihoda i rashoda SLD TK za 2015. godinu. Usvojen

je i Operativni kalendar aktivnosti u lovištima TK za lovnu 2015./16. godinu, a u skladu s Pravilnikom o priznanjima i odlikovanjima za rad na unapređenju lovstva u Tuzlanskom kantonu, u svrhu zasluga i u cilju stimuliranja razvoja i afirmacije lovstva i drugih aktivnosti koje su od općeg interesa za lovstvo, na prijedlog članica Saveza i Komisije za priznanja i odlikovanja, Upravni odbor je donio odluku da se u okviru lovačkih društava dodijele lovačka priznanja i odlikovanja:

LD „ZELEMBOJ“ BANOVIĆI

Diploma počasnog člana: Nurković Ramo, Gutić Omer, Mulavdić Esad, Čehajić Ramo, Aličković Ismet i Nedimović Nail.

LD „JELEN“ GRADAČAC

Lovačka bronzana značka: Bristrić Esad, Biberkić Razim, Jahić Nihad, Islamović Senad, Subašić Muhamed, Karić Ševket, Hasanović Ahmet, Beširović Mustafa, Kukuruz Velija, Udvinčić Izudin, Omeragić Raif, Marjanović Ivica, Šišić Husein i Hećimović Midhat.

Lovačka srebrna značka: Turbić Rizah, Kurbašić Bego, Džinić Mesud, Malešak Ramo, Hasanović Fahrudin, Bajramović Hazim, Čolić Sulejman, Bećirbašić Enes, Osmanović Izet, Omerović Nihad, Kikić Bjezic, Mehulić Sead, Džidić Mirsad i Bešić Muhibija.

Lovačka zlatna značka: Gluhić Asif, Jahić Nazif, Emić Hasib, Mutić Sead, Hanić Sead, Mujić Osman, Lipovac Salih, Ahmetbašić Mustafa i Škorić Abdulah.

Lovačka plaketa: Pešalić Elvir, Hasić Taib, Čatić Hasan, Omerović Hasan, Tokić Mirsad, Jukan Vahidin, Mujanović Samid, Sinanović Mustafa, Mulaomerović Amir, Deliomerović Nermin (posthumno), Ibrisević Senad, Kadić Meho, Šahdanović Semir, Bričić Nedim, Bešić Enes i Veterinarska stanica „Teravet“.

Diploma počasnog člana: Bričić Osman, Sokolušić Izet, Gluhić Nazif, Skenderović Refik, Hanić Esad, Tokić Fikret i Muminović Razim.

LD „SOKOLINA“ KLADANJ

Lovačka bronzana značka: Gondžić Hasan, Pervan Šukrija, Gogić refik, Salkić Mensur, Halilović Amer, Muhić Almir, Hotović Izhad, Šarić Hariz, Imširović Edis, Hasanović Edin, Durić Jasmin, Kuljanin Alija, Begić Afan, Jamaković Husnija, Alikadić Fehim, Gavranović Fehim, Habibović Suljo, Hodžić Samir, Hodžić Osmo, Vejzović Osman, Vejzović D. Husein i Vejzović O. Husein.

Lovačka srebrna značka: Muhić Avdija, Bajić Emir, Mezetović Zijad, Drapić Nevres, Ahmetpahić Nihad, Šuvalić Sead, Selimbašić Sead, Hotović Osman, Softić Nedžad, Brkić Mersudin, Dedić Nedim, Huskić Enver, Mešanović Jusuf i Hodžić Ramiz.

Lovačka zlatna značka: Avdibegović Izet, Gogić Ahmo, Hotović Taib, Šarić Mersudin, Begić Bego, Hasanović Muhamed, Ramčić Jusuf, Vejzović Edhem, Papac Tomislav i Vejzović Sakib.

Lovačka plaketa: Hajdarević Ramiz i Hasanović Ismet.

Diploma počasnog člana: Hercegovac Akif, Hotović Avdo, Selimbašić Ramiz, Halilović Sead, Šarić Enes, Herić Avdo i Smajić Muhamed.

Jasmin Bećirović
Sekretar SLD TK

U povodu 20 godina postojanja i rada Saveza lovačkih društava Tuzlanskog kantona održana

Svečana Skupština SLD TK

U prostorijama Lovackog društva „Tuzla“, 4. juna 2015. godine, održana je svečana Skupština SLD TK. Pored članova Skupštine, sjednici su prisustvovali brojni gosti, među kojima su bili bivši predsjednici Saveza, predsjednici lovačkih društava, predsjednici komisija i savjeta, predstavnici MUP-a TK, Vlade i Skupštine TK, novinari TK ... Povodom ovog značajnog jubileja uručene su lovačke plakete, diplome i zahvalnice za razvoj i afirmaciju lovstva i drugih aktivnosti koje su od općeg interesa za lovstvo, među kojima su najzaslužniji lovci, predsjednici društava koji su bili osnivači Saveza, predsjednici savjeta, predsjednik Komisije za lovno streljaštvo, urednik Lista „Lovac“ ... Prigodnim obračanjem Rasim Omerović, predsjednik SLD TK, govorio je ostvarenim programskim ciljevima gdje su u prvom planu bile aktivnosti zaštite, prehrane i oplemenjivanja divljači,

izgradnje lovno-uzgojnih objekata, uređenja lovišta, popularizacija lovnog turizma, čuvanja eko sredine i ekološke ravnoteže prirodnih staništa divljači, pošumljavanja, planiranje racionalnih projekata lovno-privredne osnove. U središtu svega je lovna etika kao pokretačka snaga lovca sa svojim mentalitetom zaljubljenika prirode i lovačkog druženja. Istakao je da je SLD TK spremno dočekao proces dodjele koncesija gospodarenja lovištima, odnosno divljači, jer se u tom procesu Savez pojavljuje kao konkurentan poslovni partner. Obilježavanje 20 godina postojanja SLD TK je nastavljeno uz zajedničku večeru.

Jasmin Bećirović
sekretar SLD TK

SAVEZ LOVAČKIH DRUŠTAVA TUZLANSKOG KANTONA

OPERATIVNI KALENDAR AKTIVNOSTI U LOVIŠTIMA TK

ZA LOVNU 2015./2016. GODINU

I UKLANJANJE ŠTETOČINA IZ LOVIŠTA

1. REDUKCIJA BROJNOG STANJA PASA I MAČAKA KOJI SE NEKONTROLISANO KREĆU PO LOVIŠTIMA (LUTALICE)

- juni 7, 4, 21, 28
- juli 5, 12, 19, 26
- avgust 2, 9, 16, 23, 30
- septembar 6, 13, 20, 27

Redukciju brojnosti pasa i mačaka koji se nekontrolisano kreću po lovištima obavezno je obavljati i u sve lovne dane predviđene Operativnim kalendarom aktivnosti.

U slučaju nabavke i vještačkog unosa divljači u lovište, obaveza je da se prethodno izvrši uklanjanje svih pasa i mačaka koji se nekontrolisano kreću po lovištima, i ostalih štetočina i izvan utvrđenih dana, uz odluku lovačkog društva koja se mora dostaviti Savezu lovačkih društava Tuzlanskog kantona.

Redukciju brojnog stanja pasa i mačaka koji se nekontrolisano kreću po lovištima, vršiti u skladu s članom 13. Zakona o zaštiti i dobrobiti životinja.

Lovočuvari su obavezni da vrše redukciju brojnosti pasa i mačaka koji se nekontrolisano kreću po lovištima svaki dan, na način kako je to propisano Zakonom.

2. ODSTRJEL LISICA I DIVLJIH MAČAKA

- oktobar 18, 25
- novembar 1, 8, 15, 22, 25, 29
- decembar 6, 13, 20, 27
- januar 2016. .... 2, 3, 10, 17, 24, 31
- februar 2016. .... 7, 14

Ove aktivnosti izvoditi isključivo nedjeljom. Poslije 5. januara je dozvoljen lov lisica i divljih mačaka, ali bez korištenja lovačkih pasa.

II LOV LOVOSTAJEM ZAŠTIĆENE DIVLJAČI

1. LOV SRNEĆE DIVLJAČI

Na osnovu prijedloga članica Saveza i Savjeta za lovstvo, preporučuje se odstrjel sanitarnog i uzgojnog karaktera:

- juni 13, 14, 27, 28
- juli 18, 19, 25, 26
- avgust 1, 2, 15, 16, 29, 30
- septembar 5, 6, 12, 13

Napomena: Izlaske na srndaće organizovati:

Termini za osmatranje i izviđanje: 13. i 27. juna, 18. i 25. jula, 1., 15. i 29. avgusta i 5.

i 12. septembra. Nedjeljama jutarnji izlasci za odstrjel: 14. i 28. juna, 19. i 26. jula, 2., 16. i 30. avgusta i 6. i 13. septembra.

Sanitarno-uzgojni odstrjel srna i lanadi

Lovačka društva, radi postizanja optimalne trofejne vrijednosti i održavanja zdrave populacije srneće divljači, imaju obavezu organizovati sanitarno-uzgojni odstrjel ženki i lanadi srneće divljači u periodu od 1. oktobra 2015. do 31. januara 2016. godine.

Ovaj lov organizovati isključivo po odluci članica Saveza, uz obavezu dostavljanja odluke SLD TK.

2. LOV DIVLJIH SVINJA

- oktobar 18, 25
- novembar 1, 8, 15, 22, 25, 29
- decembar 6, 13, 20, 27
- januar 2016

(vepar i nazime) 2, 3, 10, 17, 24, 31
Vepra je dozvoljeno odstrijeliti u sve lovne dane tokom godine predviđene Operativnim kalendarom.

Poslije 5. januara je zabranjen lov sa psima bez obzira na vrstu i rasu.

Ovu aktivnost obavljati po grupama od po 10 lovaca, u koji broj ne ulaze pripravnici i gosti.

Lov divljih svinja vršiti u skladu s Operativnim kalendarom; u januaru 2016. godine dozvoljen je odstrjel samo vepra i nazimadi.

U slučaju odstrjela, grupa je dužna izvršiti uplatu na ime odstrjelne takse, bez obzira na zdravstveno stanje ulova.

Upozoravaju se lovačka društva da su obavezna izvršiti ljekarski pregled svake ulovljene divlje svinje, a pregled platiti od sredstava odstrjelne takse.

3. LOV ZEČEVA

- oktobar 18, 25
- novembar 10, 22, 25, 29
- decembar 6, 20

4. LOV FAZANA

- oktobar 18, 25
- novembar 1, 8, 15, 22, 25, 29
- decembar 6, 13, 20, 27

Lov fazanske divljači mogu planirati lovačka društva koja su u svoja lovišta unijela ovu vrstu divljači, i to u dane kako je navedeno u Operativnom kalendaru aktivnosti. Ovu vrstu divljači loviti isključivo sa psima ptičarima.

5. LOV KUNA I VUKOVA

- oktobar 18, 25
- novembar 1, 8, 15, 22, 25, 29

- decembar 6, 13, 20, 27
- januar 2016 ..... 2, 3, 10, 17, 24, 31

Vukove mužjake je dozvoljeno odstrijeliti u sve lovne dane predviđene Operativnim kalendarom. Kune zlatice se ne mogu loviti u oktobru.

6. LOV MEDVJEDA

Lov na medvjede se praktikuje samo ako se ukaže potreba za komercijalni lov u Pravilnikom određeno vrijeme od 1. 10. do 31. 12. 2015. i od 1. 3. do 31. 3. 2016. godine, po jedan primjerak u LD „Sokolina“ Kladanj i LD „Zelemboj“ Banovići, uz obavezu da se odstrjel prijavi Savezu.

7. LOV TETRIJEBE

Ukoliko postoje uslovi, u skladu s utvrđenim brojnim stanjem u lovištu, lov se može organizovati u periodu od 15. 3. do 31. 3. 2016. godine, odnosno u dane 20. 3. i 27. 3. 2016. godine, uz obavezu da se prijavi Savezu.

8. LOV DIVOKOZA

Ukoliko postoje uslovi, LD „Sokolina“ Kladanj može organizovati lov u periodu od 1. 9. do 31. 12. 2015. godine.

9. LOV DIVLJIH PATAKA, GUSAKA I CRNIH LISKI

Divlje patke loviti u periodu od 6. 9. 2015. do 21. 2. 2016. godine, samo nedjeljom.

Guske i crne liske loviti u periodu od 6. 9. 2015. do 31. 1. 2016. godine, i to na jezerima Modrac, Sniježnica i drugim manjim vodenim površinama, u skladu sa Zakonom o lovstvu.

Lovačka društva koja nemaju jezera mogu loviti ovu vrstu divljači na rijekama i na drugim vodenim površinama, isključivo nedjeljom.

10. LOV PREPELICA I GOLUBOVA GRIVNJAŠA

Lov prepelica i golubova grivnjaša obavljati u periodu od 1. 8. do 27. 12. 2015. godine.

11. LOV ŠLJUKA

Ova vrstu divljači može se loviti u periodu od 18. 10. 2015. do 22. 2. 2016. godine.

III NAPOMENA

Lovačka društva su dužna da kod organizacije lova i određivanja visine odstrjelne takse koja je određena cjenovnikom, primjene član 62. Zakona o lovstvu i Cjenovnik odstrjela i korištenja divljači i drugih usluga u lovištu („Službene novine Federacije BiH“, broj 12/09.)

IV UPOZORENJE

1. Upozoravaju se lovačka društva da je, u periodu do 5. 1. do 31. 7. 2015. godine, zabranjeno izvođenje lovniha pasa u lovišta, bez obzira na vrstu, rasu i eventualnu specijalnost.

2. Upozoravaju se sva lovačka društva da se prilikom obavljanja lova striktno pridržavaju zakonskih propisa u pogledu dozvoljenog naoružanja kojim se lovi, kao i obilježja koja nose učesnici lova, a sve u cilju poštivanja zakonskih propisa i izbjegavanja neželjenih posljedica.

3. Sva lovačka društva su obavezna da imaju minimalno jednog lovačkog psa KRVOSLJEDNIKA, ili drugog psa koji ima položen ispit u praćenju krvnog traga.

4. Sva lovačka društva su obavezna da tokom lovne sezone vode sve propisane evidencije, a naročito evidencije iz kojih se može utvrditi brojnost divljači u lovištima.

5. Operativni kalendar aktivnosti u lovištima Tuzlanskog kantona za lovnu 2015./16. godinu je okviran, a sve članice Saveza su dužne uraditi svoj kalendar aktivnosti za lovnu 2015./16. godinu, a

koji ne može izlaziti iz okvira Operativnog kalendara aktivnosti SLD TK.

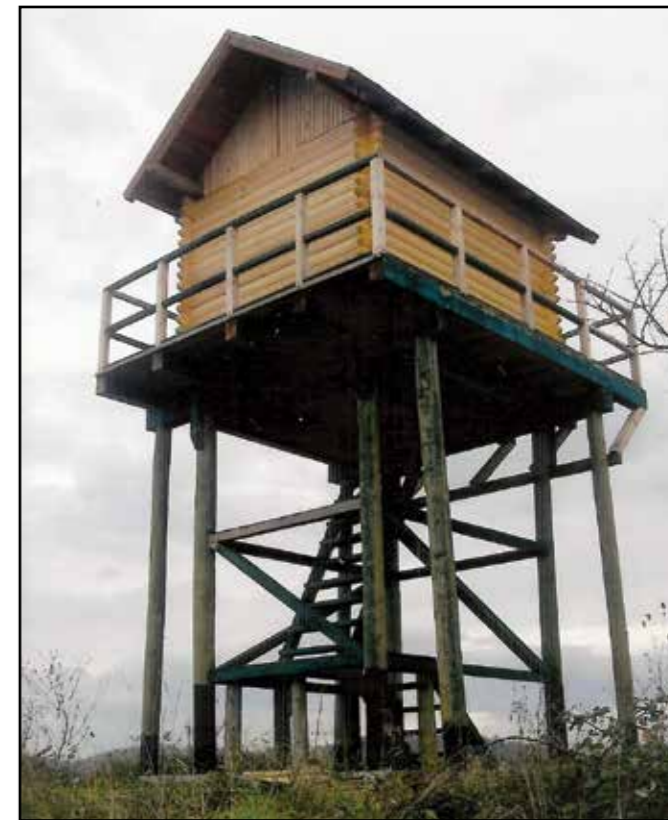
6. Sva lovačka društva su obavezna da, kod organizacije lova i gazdovanja lovištima, primjenjuju Zakon o lovstvu i podzakonska akta, ukoliko nisu u suprotnosti s istim, kao i druge zakonske propise koji definišu oblast lovstva ili se tiču oblasti lovstva.

7. U slučaju potrebe, zbog pričinjavanja šteta, lovačka društva mogu donijeti odluku o određivanju dana za progon crne divljači, koja će vremenski biti u skladu s Pravilnikom o vremenu lova lovostajem zaštićene divljači.

Neke aktivnosti Lovačkog društva „Srndać“ Gračanica

Poligon za trening, obuku i takmičenje lovniha pasa

U cilju stvaranja uslova za profitabilno gospodarenje lovištem, LD „Srndać“ Gračanica je izgradilo i stavilo u funkciju savremeni poligon za trening, obuku i takmičenje lovniha pasa. Poligon je izgrađen u KO Gornja Lohinja, na vlastitom zemljištu, površine 6.7940 m2. Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva TK je odobrilo Društvu da za potrebe treninga i ispitivanje urođenih osobina lovačkih pasa može držati nezaštićenu divljač u ovom ograđenom prostoru, a Bosanski kinološki savez je odobrio korištenje poligona za obuku i takmičenje lovniha pasa, održavanje ispita urođenih osobina i održavanje međunarodnih utakmica tipa CACIT, sve to iz razloga što poligon i njegovi infrastrukturni uslovi ispunjavaju norme propisane Pravilnikom o stručnom radu BKS o poligonu za obuku u radu lovačkih pasa. Naravno ta se Odluka odnosi i na održavanje ispita urođenih osobina lovniha pasa za potrebe članica SLD TK. Poligon radi na principu samofinansiranja, a odmah nakon njegovog otvaranja i stavljanja u funkciju opravdao je očekivanja jer je postao profitabilan. Rad poligona je eliminisao uznemiravanje i proganjanje divljači sa lovačkim psima izvan poligona tokom lovostaja. Samo u lovnoj 2014./15. godini obuku i trening na poligonu je obavilo 845 pasa, i to 545 čiji su vlasnici lovci LD „Srndać“ i 300 pasa iz drugih lovačkih društava.

Ocjenska smotra lovniha pasa i polaganje ispita radniha sposobnosti

Početkom aprila, LD „Srndać“ je organizovalo ocjensku smotru lovniha pasa i polaganje ispita radniha sposobnosti u radu na divlju svinju. Ova manifestacija je održana na certificiranom poligonu za obuku i takmičenje lovniha pasa – Gornja Orahovica. Sudije Handžić Muhidin i Delić Eldar su ocijenili 21, a 26 lovniha pasa je polagalo ispit radniha sposobnosti na divlju svinju, od čega su njih 22 položila ispit.

Državna utakmica za pse goniče

Sredinom aprila, LD „Srndać“ i BKS-KINOLOŠKI SAVEZ U BiH, na na certificiranom poligonu za obuku i takmičenje lovnih pasa – Gornja Orahovica, organizovali su državnu utakmicu za pse goniče u radu na divlju svinju, uz pravo učešća lovnih pasa koji imaju rodovnik BKS-KS BiH ili neke zemlje članice FCI. Sudije na CACT BiH – Gračanica 2015 su bili: Hadžić Refet (Sarajevo), generalni sekretar BKS-KS BiH, Ličanin Slobodan, Handžić Muhidin, Hasanbegović Emir i Lamešić Mirko (Tuzla), direktor prvog CACT BiH Gračanica 2015. Vlasnici pasa su bili s područja Gračanice, Doboj-Istoka, Tuzle, Gradačca, Sapne, Sarajeva, Ilijaša, Tešnja, Zavidovića i Kaknja. Konkurencija je bila jaka o čemu svjedoči neznatna razlika u osvojenim bodovima, a poredak je sljedeći:

I SRPSKI GONIČ, BALKANAC – BOKI, s osvojenih maksimalnih 200 bodova, vlasnik Karavdić Muhamed iz LS „Trnovci“

II PLANINSKI CRNOGORSKI GONIČ – BENDŽA, s osvojenih 198 bodova, vlasnik Omerčičević Muhamed iz LS „Babići“

III POSAVSKI GONIČ – BARI, s osvojenih 196 bodova, vlasnik Terzić Edin iz LS „Gračanica II“

Jukan Džemal, predsjednik LD „Srndać“, zahvalio se svim učesnicima i posmatračima, a Ličanin Sloboda, kinološki sudija, obavio je proglašenje pobjednika i dodijelio diplome i pehare, nakon čega je upriličen zajednički ručak za sve učesnike i posmatrače.

Lovački nišan

U povodu dana MZ Stjepan Polje, LS „Stjepan Polje“ je organizovala tradicionalni lovački nišan. Takmičenje je održano na strelištu Bare u Stjepan Polju, na zanimljivom poligonu – na ribnjaku. Pucalo se iz lovačke puške 12 mm sa po dva breneka. Postignuti su dobri rezultati, a najbolji su bili lovci iz LS „Gornja Orahovica“. Prvo mjesto je osvojio Mujić Miralem (LS „Gornja Orahovica“), drugi je bio Spahić Habib (LS „Lohinja Pribava“), a treći Osmanović Elmir (LS „Gornja Orahovica“). Na posljednjoj fotografiji su pobjednici lovačkog nišana sa Ibrišević Hasanom, predsjednikom LS „Stjepan Polje“.

Tajib Omerović

Skupština Lovačkog društva „Spreča“ Kalesija

Krajem aprila je održana redovna godišnja izvještajna Skupština LD „Spreča“ Kalesija. Uz veliki odziv delegata, predsjedavao je Enver Kurtić - predsjednik Skupštine. Nakon kraćih i konstruktivnih diskusija, jednoglasno su usvojeni izvještaji o radu Predsjedništva, Nadzornog odbora, Disciplinskog suda, Lovočuvarske službe, disciplinskog tužioca i lovovođe. Također, uz konstatacije da su kvalitetno urađeni, usvojeni su i: Finansijski izvještaju za 2014. i Plan prihoda i rashoda za 2015. godinu. Bitno je i to da je Skupština planirala sredstva za nabavku određenog broja divljači, hrane i soli, izgradnju lovno-tehničkih objekata i za izradu lovno-privredne osnove (koncesija).

Ahmet Beširović, sekretar LD „Spreča“ Kalesija

Lovačko društvo „Jelen“ Gradačac

Lovački dom Sekcije „Jelovče Selo“

Tokom ljeta prošle godine lovci LS „Jelovče Selo“ otpočeli su izgradnju lovačkog doma. Članovi Organizacionog odbora, u sastavu Salim Djedović (predsjednik), Ado Bilajac, Sead Mešanović, Meho i Esed Djedović, dobro su obavili svoj zadatak, jer su obezbijedili donatore i organizovali lovce građevince, električare, zidare... Izgradnju su novčano pomogli lovci: Šemso, Meho i Esed Djedović, Husein Duranović, Mustafa Sinanović, Sead i Senad Mešanović, Omer i Edo Udvinčić, Ado Bilajac, Nermin Terzić. Donatori su bili: „Rajčanka“ d.d.o. Rajska, „Bričić građa“ d.d.o. Vučkovci, „Hanibal“ d.d.o. Gradačac, „Target“ d.d.o. Jelovče Selo i Restorani „Condor“. Lijep i funkcionalan lovački dom je svečano otvorena početkom lovne sezone na nisku divljač, uz prisustvo brojnih članova Društva i gostiju lovaca iz Gračanice, Srebrenika, Bosanskog Šamca i Pelagičeva. Iako bolestan, prisutan je bio i Galib zv. Čile Selimović, dugogodišnji predsjednik Sekcije i počasni član Društva. Veselo druženje, uz bogatu trpezu, začinjeno je takmičenjem u gađanju meta Nišan. Prvi je bio Abaz Mušić i osvojio pehar i pečenog ovna. Drugo mjesto je zauzeo Ramiz Fatmić, a treće Ado Bilajac. Lovački teferić uz muziku, pjesmu, lovačke priče i specijalitete, trajao je do u zoru.

Fahruđin Gromić

Lovačko društvo „Spreča“ Kalesija

Memićani se ponose čekom Cer

Zalaganjem svih lovaca Lovačke ekcije „Memići“-LD „Spreča“ Kalesija, još prije je izgrađena izuzetno funkcionalna i lijepa lovačka čeka na lokalitetu Cer, na nadmorskoj visini od 505 m. Ima dvije platforme s betonskom osnovom od 4,5x4,5 m, a svojom visinom od devet metara dominira krasnim krajolikom. S nje se pruža vidik čak do Živinica s jedne strane, a s druge do Drine. Izgrađena je dobrovoljnim novčanim prilozima i vještim rukama članova Sekcije, na čelu sa njenim predsjednikom Zulić Bahrijom.

Ahmet Beširović, sekretar LD „Spreča“ Kalesija

Lovačko društvo „Jelen“ Gradačac

Redovni izbori

U martu i aprilu u LD „Jelen“ Gradačac su održani redovni izbori. Komisija za organizaciju izbora je pratila zakonitost izbora uz poštovanje kriterija koji su doneseni od strane upravnih organa. U 16 lovačkih sekcija su izabrani rukovodeći organi, tijela, komisije i nosioci pojedinačnih funkcija. Sekcije su izabrale članove Skupštine i Upravnog odbora Društva i kandidirale svoje članove za predsjednika, dopredsjednika, lovnika, predsjednike i članove skupštinskih tijela. Nakon izbora u sekcijama, konstituisani su Upravni odbor i Skupština Društva, a potom je održana izborna Skupština na kojoj su javnim glasanjem izabrani nosioci funkcija organa i tijela Skupštine: Mujanović Esad – predsjednik Društva, Ibreljić Ekrem – dopredsjednik Društva, Gluhić Avdija – lovnik, Džidić Mirsad – disciplinski tužilac, Turbić Rizah – predsjednik Disciplinskog suda, Ramić Miralem – predsjednik Nadzornog odbora. Izabrani funkcioneri su istakli da će za svog mandata kolektivnim radom spremno dočekati dodjelu koncesija gospodarenja lovištima. Na svojoj prvoj radnoj sjednici Upravni odbor će izabrati svoja stručna i radna tijela kako bi u narednom periodu odgovorili zadacima postavljenim Planom gospodarenja i Statutom u skladu sa Zakonom o lovstvu

Fahruđin Gromić

Neke aktivnosti Lovackog društva „Tuzla“ Tuzla

Piše: Selver Pirić

Lovački ispit položili svi kandidati

Polaganju lovačkog ispita za pripravnike u LD „Tuzla“, koji su odradili pripravnčki staž i stekli uslove za polaganje ispita,

prethodi ozbiljan i kontinuiran rad sa pripravicima kako i u praktičnom i u teoretskom dijelu obuke. Praktični dio obuke budući lovci odrađuju tokom čitave godine na terenima Majevice. Tako je bilo i ove godine, a mentor im je bio Šljivić Mirza. Po okončanju praktičnog dijela uslijedio je teoretski dio sa eminentnim predavačima. Prvi predavač je bio Vareškić Siniša s temama: *Istorijat lovstva, Zakon o lovstvu i podzakonski akti i Prava i dužnosti lovočuvara*. Za oblast lovne kinologije ove godine je bio zadužen Marić Dragan dok je stari i ugledni lovac Sadiković Džemal tradicionalno obrađivao teme: *Postupak sa odstrijeljenom divljači i lovački trofeji, Lovacko naoružanje i oprema i Prva pomoć*. Zvonko Gusković (predsjednik Društva)

izlagao je teme: *Prihranjivanje i zaštita divljači, Štete od divljači, Bolesti divljači i higijena lovišta i Planiranje lovnog gazdovanja*. Teoretski dio obuke je završio Seid Čorbić (stručni saradnik) uputivši mlade lovce u *Korištenje administrativnih standarda, Utvrđivanje brojnog stanja divljači, Utvrđivanje lovno-produktivnih površina, boniteta i kapaciteta lovišta i u Osnove ekologije divljači*.

Ispit su polagala 24 kandidata, člana LD „Tuzla“ i još nekih društava SLD TK. Komisija za polaganje lovačkih ispita, koja je radila u sastavu: Bahor Muharem (predsjednik Komisije), Omerović Rasim (predsjednik SLD TK), Selimbašić Senad i Bećirović Jasmin (sekretar Komisije), sa zadovoljstvom je konstatovala da su kandidati u potpunosti

savladali zadato građivo. Lovački ispit su položili: Baraković Amir, Kovačević Sead, Hasić Šefket, Nišandžić Vinko, Mujkanović Mirza, Ikinić Mustafa, Hadžimustafić Jasmin, Ramadanović Mirza, Brkić Adis, Ibišević Elvis, Pejić Dražen, Malkočević Edin, Divković Anto, Halilović Hazir, Petrović Ivica, Divković Željko, Osmanović Ishak, Mašić Sead, Kešetović Sededin, Marojević Adam, Trašić Zijo, Husić Hašim, Idrizović Sead i Hadžić Armin.

Radno za Dan nezavisnosti i Dan šuma

Već dugo LD „Tuzla“ ostvaruje saradnju sa lokalnom zajednicom, te je tako učestvovalo i u obilježavanju 1. marta Dana Nezavisnosti i 21. marta Dana šuma. Za Dan nezavisnosti lovci su izvršili prebrojavanje divljači, a potom nastavili s proslavom i sjećanjem na dane kada su stali u odbranu domovine. Dan šuma je obilježen na Staroj Majevisi. Organizator je bilo JP „Šume TK“ d.d. Kladanji. Osim lovaca Tuzle proslavi su prisustvovali i planinari i izviđači s područja TK. Osim prilike da se ukaže na značaj šuma za čovječanstvo, zasađeno je nekoliko stotina sadnica.

Prebrojavanje divljači u svih šest revira

Prije početka reprodukcionog perioda, LD „Tuzla“ vrši proljetno prebrojavanje divljači, kako bi se dobilo mjerodavno brojno stanje divljači po vrstama, polnoj, starosnoj i trofejnoj strukturi u lovištima. Prebrojavanje nije samo zakonska obaveza već praktična potreba iz razloga što je po okončanju lovne sezone i nepovoljnog zimskog perioda u lovištu ostao najmanji broj divljači, a taj broj je upravo stanje (brojnost) matičnog fonda sa kojim se može računati u reprodukciji. Pod brojnošću neke vrste podrazumjeva se broj divljači na plohi od 100 ha (500 x 2000 m) površine, a prije reprodukcionog perioda. Prebrojavanje je izvršeno u dva dana u svih šest revira

na dvanaest ploha ukupne površine 1200 ha, izuzetno ozbiljno, vodeći se računa o tačnosti podataka koji će uz odredbe lovno-gospodarske osnove uticati na donošenje godišnjeg plana gazdovanja lovištem.

Lovačko veče

Ovogodišnje lovačko veče LD „Tuzla“ ostat će upamćeno kao jedno od najorganizovanijih do sada. Rezultat je to rada Organizacionog odbora i ostalih organa Društva. Održano je u velikoj sali motela „Rudar“ u Tuzli, uz prisustvo više od 700 lovaca i gostiju. Pored bogatog kulturno-zabavnog programa i nagradne igre, bio je priređen i nadaleko poznati lovački gulaš. Zvonko Gusković, predsjednik

Društva, iskoristio je priliku i menadžmentu „Rudara“ uručio zahvalnicu za dugogodišnju saradnju.

Puštanje fazana u lovišta

Poznato je da je zimski period za fazansku divljač izuzetno nepovoljan zbog hladnoće, dubokog snijega, nedostatka hrane i odstrjela. Stoga je unos matičnog jata,

koje LD „Tuzla“ redovno čini u proljetnom periodu i pred samu sezonu parenja, izuzetno važna aktivnost kojoj se pristupa krajnje ozbiljno. Društvo je ove godine nabavilo matično jato od 500 fazana (1:3 u korist koka) koji su raspoređeni u svih 17 sekcija, odnosno šest lovnih revira. Na ruku lovcima je bio izuzetno lijep proljetni dan kojeg su iskoristili i za druženje. Na fotografiji su lovci LS „Solina“: stari lovac Esed, Halid, Šele, Alija, Dino, Galib i Mustafa.

Najviše štete od pasa lotalica, saobraćaja i krivolova

Uzgojni i selektivni lov ne ugrožava reprodukciju i brojno stanje divljači već problem predstavljaju štete nanesene od predatora, pasa lotalica i saobraćaja. Čak, najmanje štete stvaraju klasični predatori, poput lisice, kune, jastreba (mada i one nisu zanemarljive), jer se njihov broj drži na planiranoj razini. Posljednjih godina najviše štete u našem lovištu nanose psi lotalice koje neodgovorni vlasnici, kada više ne žele brinuti o njima, puštaju na rubnim dijelovima lovišta, koji u potrazi za hranom prave velike štete srnećoj divljači, naročito u zimskom periodu, kada su srne bremenite, i u prvim mjesecima podizanja lanadi. Stradanja divljači u saobraćaju Društvo pokušava smanjiti postavljanjem saobraćajnih znakova na onim dionicama na kojima je stradanje najčešće, dok se problem

pasa lotalica rješava u skladu sa Zakonom o lovstvu, mada je tu lovcima neophodna pomoć šire društvene zajednice. Zabrinjavajući je podatak Stručne službe Društva da je u protekloj lovnoj godini u lovištu od pasa lotalica i saobraćaja stradalo 33 srndaća i 46 srna i lanadi. Uzevši u obzir i 5 jedinki srneće divljači stradale u krivolovu na Majevisi, ukupan broj stradale divljači su 84 jedinke, što je za lovačko društvo, ali i čitavu društvenu zajednicu (jer je divljač državno vlasništvo) neprocjenjiv gubitak.

Redovna Skupština

Krajem aprila je održana redovna Skupština LD „Tuzla“, kojoj su prisustvovali delegati, članovi Predsjedništva, Nadzornog odbora, stručni saradnici, predsjednici sekcija i

lovovođe revira. Predsjedavao je Mehmedalija Šljivić, jedan od najstarijih delegata i predsjednik Skupštine. Sjednicu je obilježio veliki broj diskusija i konstruktivnih prijedloga delegata kojima se u nekoliko navrata obratio Zvonko Gusković, predsjednik Društva, kao i stručni saradnici. Sve odluke i izvještaji su usvojeni gotovo jednoglasno:

Izvještaj o radu Predsjedništva, radnih tijela, organa i komisija, Finansijski izvještaj prihoda i rashoda za 2014., Finansijski plan za 2015., Izvještaj Nadzornog odbora o poslovanju Društva, Izvještaj o radu disciplinskog tužioca i Disciplinske komisije, Odluka o visini članarine po kategorijama članova Društva, Godišnji plan gazdovanja lovištem za 2015./16., koji je u potpunosti orijentisan na unapređenje lovstva i zaštitu divljači. Plan je usvojen sa odlukama o nabavci i unosu u lovište većih količina kabaste i zrnaste hrane, soli, nabavci novih automatskih hranilica, održavanju postojećih hranilica, solila i pojilišta, nabavci fazanske i zečije divljači. Na kraju, radi povećanja broja zečije divljači, Skupština je zečeve stavila pod privremenu zabranu lova.

Lovci na sportskim igrama

Sredinom maja, u organizaciji MZ Solina održane su sportske igre mladih, a domaćin je bila OŠ „Solina“. Pored ekipa organizatora učešće su uzele brojne sportske ekipe, udruženja penzionera, aktivni žena iz nekoliko mjesnih

zajednica, predstavnici firmi, članovi udruženja ribara i lovci LS „Solina“ uz pomoć kolega iz LS „Dokanj“. Kako bi lov i prirodu što više približili mladima lovci LD „Tuzla“ su također organizovali izložbu lovačkih trofeja u objektu Škole. Nakon završetka službenog takmičarskog dijela, te podjele diploma i zahvalnica, učesnici su nastavili druženje degustirajući prije svega čuveni lovački gulaš i proizvode mesne industrije „Menprom“, vlasnika Alić Mensura, dugogodišnjeg rukovodećeg i uglednog člana Društva.

Prijem novih članova

Nakon provedenih procedura po sekcijama, Komisija za prijem novih članova, u sastavu Perić Božo (predsjednik), Huremović Mušan, Matanović Igor i Hadžimehmedović Damir (sekretar Društva), izvršila je prijem 13 lovaca-pripravnika, koji će u toku ove godine odraditi pripravnički staž: Selimović Muriz, Kurtalić Erhat, Jaganjac Mirza, Pejić Branko, Malkočević Besim, Malkočević Irnes, Pandur Zajim, Pirić Edin, Kulenović Nihad, Smajlović Sado, Antunović Miroslav, Nišandžić Igor i Nikolić Goran. Osim prijema lovaca-pripravnika, Komisija je izvršila i obnovu članstva za: Silajdžić Nevzeta i Božić Antu, a dobron je i dolazak iz drugog lovačkog društva za Ivaković Darka. Posebnu kategoriju članstva u Društvu čine osobe koje ne učestvuju aktivno u lovu nego iz ljubavi prema prirodi i divljači aktivno pomažu rad Društva, a koje nazivamo pomažući članovi: Zulfari Faris, Alić Samir, Mehanović Ibrahim i H. Mehmedović Meldin.

Lovačko društvo „Tuzla“ Tuzla Prebrojavanje divljači po revirima

Od 7. do 9. maja 2015. godine u Lukavcu je održan **13. lukavački međunarodni sajam - LIST 2015**, jedini specijalizirani sajam turizma u Federaciji BiH. Organizator je bio PJ Lukavački sajam i „Nuhanović“ d.o.o., suorganizator Općina Lukavac, generalni pokrovitelj Ministarstvo okoliša i turizma FBiH, pokrovitelj Ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta FBiH i Vlada TK. I ovogodišnja turistička ponuda je bila utemeljena na afirmiranju razvoja turizma i poduzetništva u BiH i regionu, očuvanja i promoviranja kulture i tradicije naše zemlje, prirodnih ljepota, lovnog i eko-etno turizma i bogatstva tradicijskih i kulturoloških različitosti. Na oko 3.000 m² zatvorenog i otvorenog sajamskog prostora, blizu 20.000 posjetilaca je imalo priliku vidjeti široku ponudu blizu 130 izlagača i poslovnih partnera iz zemalja regije i Evropske unije. Izlagači na ovogodišnjem Sajmu, osim iz BiH, bili su iz Njemačke, Turske, Mađarske, Italije, Albanije, Srbije, Hrvatske, Crne Gore, Makedonije i Slovenije.

U tri dana sadržajnih sajamskih manifestacija organizirane su: sajamska noć, festival hrane i pića, biciklijada, koncert

Crvene jabuke, novinarska i kotlićijada za učesnike biciklijade, poslovni susreti izlagača... Osim izložbenog dijela, održani su i okrugli stolovi, stručni skupovi, razne edukacijske konferencije i prezentacije s akcentom na teme kulturnog i eko turizma kao pokretače lokalnog razvoja. Pažnju je privukla i promocija knjige dr. Enesa Kujundžića Sofra: starinsko bosansko kulinarstvo iz kulturološke perspektive i prezentacija projekta Otpad nije smeće Udruženja za zaštitu flore i faune Lukavac... Svi ovi sajamski sadržaji su generator razvojnih i poslovnih ideja. Već trinaesti po redu Lukavački sajam je dobio svoju fizionomiju, dobio svoju tradiciju i specifičan turistički proizvod kroz prepoznavanje BiH sa svojim prirodnim ljepotama, kulturno-historijskim vrijednostima i povoljnim klimatskim uslovima, kao prvu alternativnu lokaciju prenapučenim svjetskim turističkim destinacijama.

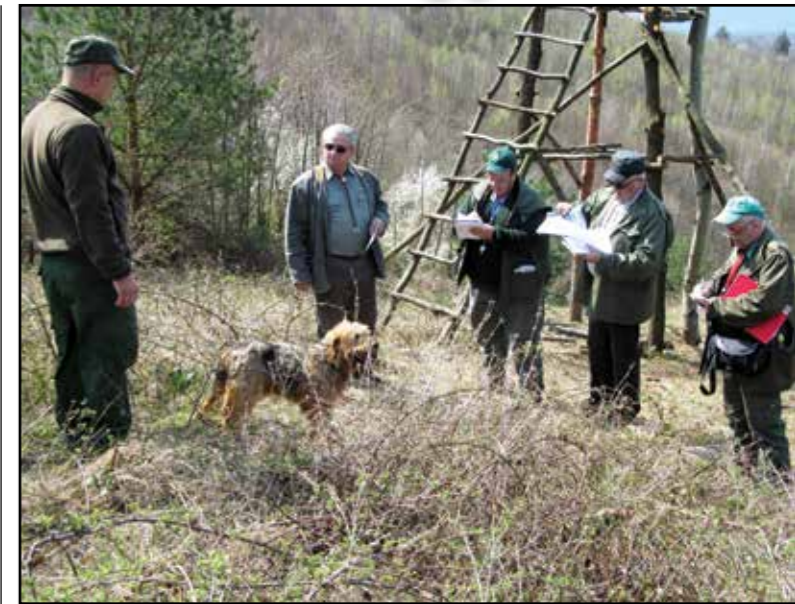
Sajam je objedinio cjelokupnu turističku ponudu TK i BiH i bio prilika za sticanje novih kontakata i razmjenu dobrih i ostvarljivih ideja, kao i za globalni pristup turističkom tržištu i ciljanom marketingu prema domaćim turističkim destinacijama. Festival hrane i pića uspješno je predstavio hotele, turističke agencije, restorane, udruženja zdrave hrane, lovačka udruženja, samostalne zanatske radnje, proizvođače organske hrane, meda, mliječnih proizvoda i proizvođače rukotvorina. Promoviranje i afirmiranje autentičnih i autohtonih bh potencijala odvijalo se kroz lovni, eko-etno, gastro, planinski, avanturistički, vjerski i banjski turizam, promoviranje opreme za lov i ribolov, sportske i ugostiteljske opreme, oružja i municije uz svo bogatstvo mirisa i okusa tradicionalne bosanskohercegovačke kuhinje, prezentaciju i degustaciju vina Vinarije Hercegovina produkt. Prisutan je bio i Savez lovačkih društava TK sa svojim potencijalima i eksponatima, odnosno i ove godine je posebnu pažnju privukao štand LD „Svatovac“ Lukavac.

Aktivnosti Savjeta za lovnu kinologiju

U prethodnoj godini Savjet za lovnu kinologiju SLD TK je radio na unapređenju i razvoju lovne kinologije u saradnji sa KK „Gonič“ i uz pomoć Bosanskog kinološkog saveza. U nekim lovačkim društvima su organizirane uzgojne smotre lovnih pasa s tim da, nažalost, neka lovačka društva nisu organizirala uzgojne smotre po nekološko godinu iako na to obavezuje Zakon o lovstvu FBiH. U 2014. godini je prijavljeno 66 legala i 357 štenadi, a od toga je LD „Tuzla“ prijavilo 37 legala i 213 štenadi za koje lovci nisu plaćali rodovnike i ostale usluge. I u toj godini se nastojalo da sva lovačka društva izdvoje po 2 KM za unapređenje i razvoj lovne kinologije. Od 13 članica SLD TK neka društva su cijenila napore i prihvatila ideje Savjeta za lovnu kinologiju tako da su njihovi lovci oslobođeni plaćanja usluga prema BKS-u, a to su LD „Tuzla“, LD „Doboj Istok“, LD „Vjetrenik“ Čelić, LD „Zelemboj“ Banovići, LD „Husić Mustafa Čektalo“ Sapna, LD „Spreča“ Kalesija i LD „Srndać“ Gračanica. Lovna društva „Srndać“ i „Tuzla“ u 2014. godini su od nadležnog Ministarstva dobili rješenja za obuku i trening lovnih pasa, a posebno treba pohvaliti lovce LD „Srndać“ Gračanica i predsjednika tog Društva, koji su uz pomoć KK „Gonič“ i BKS-a organizirali IPO ispit prirodnih osobina i utakmicu u radu na divlju svinju, gdje je na utakmici bilo 47 od prijavljenih 55 pasa. To je bila I CACT izložba-utakmica u našem Savezu, na šta nas obavezuje Zakon o lovstvu FBiH. Za pohvalu je i otvaranje I regionalne kancelarije BKS-a u Tuzli, a zabrinjavajuće je da zakazana izložba u Tuzli (29. 4. 2015.) nije održana radi neprijavljenog dovoljnog broja pasa, a novi kandidati za kinološke sudije (5) nije odradilo dovoljan broj stažiranja za polaganje za kinološkog sudiju. Savjet za kinologiju, u saradnji sa KK „Gonič“, vodio je aktivnosti na dogovoru oko zdravstvenog stanja, vakcinisanja i čipovanja lovnih pasa s nadležnim veterinarskim ustanovama. Na fotografijama su aktivnosti kinoloških sudija (Muhidin Handžić, Emir Hasanbegović i Mirko Lamešić) na prvom CACT BiH – Gračanica 2015.

Aktivnosti Savjeta za lovnu kinologiju u narednom periodu će se također zasnivati na unapređenju lovne kinologije uz pomoć KK „Gonič“ i BKS. Članovi Savjeta su i članovi Skupštine KK „Gonič“ sa svim kinološkim

referentima iz lovačkih društava i Upravnim odborom kluba. Plan rada uključuje i apeliranje da se lovačka društva iz Srebrenika, Lukavca, Kladnja, Teočaka, Gradačca i Živinica priključe lovačkim društvima koja su uplatila po 2 KM za razvoj kinologije, kako bi njihovi lovci bili oslobođeni plaćanja rodovnika, certifikata o ispitu u radu, godišnje članarine svakog lovca, takse za smotre, revije, potvrde o šampionatu i plaćanja raznih obrazaca. Nastojalo se da sva lovačka društva donesu plan o polaganju IPO ispita prirodnih osobina, koji se mogu organizirati u LD „Tuzla“ i LD „Srndać“ Gračanica, gdje postoje odlični uslovi za ove i druge aktivnosti oko rada lovnih pasa, a na što obavezuje i Zakon o lovstvu FBiH. Isti Zakon propisuje da lovačka društva, koja imaju predviđen odstrjel krupne divljači, trebaju imati krvosljednika ili psa s položenim ispitom na praćenju krvnog traga. Insistirat će se da lovačka društva daju zaduženja kinološkim referentima da ustroje evidenciju o broju pasa po rasama i polu. Za ovu aktivnost KK „Gonič“ je obezbijedio knjige evidencije pasa. Isto tako, lovačka društva bi trebala prijaviti po dva kandidata za sudije pripravnike radi lakšeg rada i organiziranja kinoloških manifestacija i manjih troškova za društva, a u što kraćem periodu Savjetu ili KK „Gonič“ dostaviti plan uzgojnih smotri i ispita prirodnih osobina lovnih pasa. Prije obuke i treninga pasa, od 1. 8. 2015. godine, treba obavezno izvršiti vakcinisanje svih lovnih pasa protiv bjesnila i ostalih zaraznih bolesti i raditi na obilježavanju čipom lovnih pasa u dogovoru s veterinarskim stanicama. Sva lovačka društva koja nisu u akciji plaćanja 2 KM zarad razvoja lovne kinologije i dobijanja beneficija i olakšica, dužna su u što kraćem roku uplatiti članarinu za ovu godinu.

Mirko Lamešić

predsjednik Savjeta za lovnu kinologiju
predsjednik KK „Gonič“ Tuzla

DOG SHOWS

Osim ocjene eksterijera, najbolji psi na izložbama dobijaju i titule: CAC, R. CAC, CACIB, R. CACIB, BOB i BOG

Zakonom o lovstvu FBiH je zabranjen lova sa neraznim lovačkim psima. Svi lovački psi moraju biti prijavljeni (uvedeni u rodovnu knjigu) i ocijenjeni. Kod ocjenjivanja pasa na smotrama i izložbama ocjenjuje se pasminska pripadnost, zdravstveno stanje životinje, vanjski izgled (eksterijer, tj. fenotipske oznake, odnosno građa pojedinih dijelova tijela), boja i kvalitet dlake, proporcije i usklađenost pojedinih dijelova tijela. Idealan opis psa zove se standard. Pas za kojeg kinološki sudija utvrdi da ima najviše pasminskih odlika propisanih standardom stiže ocjenu odličan, a manje vrijedni niže ocjene.

Izložbe pasa mogu biti međunarodne (internacionalne) i državne (nacionalne), te specijalne za jednu ili više pasmina. Specijalne izložbe mogu se organizirati kao samostalne priredbe ili u sklopu nacionalne i međunarodne izložbe. Savez lovačkih društava Tuzlanskog kantona je član FCI (franc. Federation Cynologique Internationale), odnosno Međunarodne kinološke federacije. Osim FCI najpoznatiji je AMERICAN KENNEL CLUB (Američki kinološki klub). Na izložbama pasa, osim ocjene eksterijera najbolji psi dobijaju i titule: CAC, R. CAC, CACIB, R. CACIB, BOB i BOG. Na izložbama ne mogu sudjelovati psi koji nisu upisani u rodovnu knjigu koju priznaje FCI.

CAC izložbe su nacionalne (državne) kinološke priredbe pod zaštitom države u kojoj se priređuju. Psi se ocjenjuju po sljedećem pravilu (odvojeni po spolu, sve do titule BOB):

Trećeplasirani, četvrtplasirani... psi ne dobivaju titule, ali za njih postoje oznake (npr. V3 ocijenjen odličan, plasiran na treće mjesto u razredu), ali to se ne upisuje u rodovnik.

Razred **NAJMLADIH** (6 – 9 mjeseci), opisna ocjena: Vrlo perspektivan (ocjenu mogu dobiti svi psi iz razreda a zatim se rangirati u razredu), perspektivan i neperspektivan.

Razred **MLADIH** (9 – 18 mjeseci): titula PRM (prvak razreda mladih), samo prvi pas u razredu, tj. samo jedan pas po spolu; psi se dalje rangiraju i to se može obilježiti sa V2, V3, V4 (ako su ocijenjeni ocjenom odličan).

Razred **INTERMEDIJA** (međurazred) – mogu samo ocijenjeni psi na nekoj CAC izložbi (15 – 24 mjeseca) – titula CAC (prvoplasiran odlično ocijenjen) R. CAC (drugoplasiran odlično ocijenjen), treći V3.

Razred **ZRELIH** (18 mjeseci do 8 godina) – titula CAC (prvoplasiran odlično ocijenjen), R. CAC (drugoplasiran odlično ocijenjen), treći je V3.

Razred **ŠAMPIONA** (psi s osvojenim nacionalnim ili internacionalnim šampionatom) – titula CAC (prvoplasiran odlično ocijenjen), R. CAC (drugoplasiran odlično ocijenjen).

Razred **RADNIH** (ovaj razred postoji za pse koji polažu ispit u radu, za pse koji imaju položen ispit u radu) – titula CAC (prvoplasiran odlično ocijenjen), R. CAC (drugoplasiran odlično ocijenjen), treći dobiva V3.

Razred **VETERANA** (8 godina) – opisna ocjena: odličan (5), vrlo dobar (4), dobar (3), nedovoljan (nezadovoljava) (1).

Na CAC izložbama svi psi iz svih razreda, oba spola, s titulom PRM, zatim titulom CAC, kao i prvoplasirani iz razreda veterana sudjeluju u izboru za prvaka pasmine – BOB (samo jedan pas postaje BOB).

CACIB izložbe su međunarodne kinološke manifestacije pod zaštitom FCI. Na CACIB izložbama svi psi, iz svih razreda, s titulom CAC (mužjaci i ženke su odvojeni), sudjeluju za dodjelu titule CACIB i R. CACIB. Po pravilu prvo se dodjeljuje CACIB titula (najljepši pas po spolu), znači to je najljepši pas od svih dodijeljenih CAC-ova. Po izboru CACIB psa sudija iz R. CAC pasa bira drugoplasiranog psa koji dobiva titulu R. CACIB. Svi psi, oba spola, s titulom CACIB, zatim titulom PRM, kao i prvoplasirani iz razreda veterana sudjeluju u izboru za prvaka pasmine – BOB. Sudac može izabrati i najljepšeg psa suprotnog spola – BOS. Na svim izložbama CAC i CACIB psi

idu dalje u konkurenciju u BIS-u, kao i PRM psi – za najboljeg mladog psa izložbe. Isto važi i za veterane. Titule u BIS-u su: BOG – prvoplasirani u grupi, R. BOG (drugoplasirani), BOB III (trećeplasirani). Na kraju izložbe od svih pobjednika grupe BOG pas bira se BIS – prvoplasirani, najljepši pas izložbe i R. BIS (drugoplasirani). Kod mladih pasa je isto tako samo s prefiksom J. BIS i J. R. BIS.

Tumačenje titula i FCI klasifikacija

PRM – prvak razreda mladih.

CAC – franc. Certificat d'amplitude au Championnat (national) – certifikat nacionalnog (državnog) šampionata, tj. potvrda kandidature za nacionalnog šampiona

CACIB – franc. Certificat d'apitude au Championnat international de Beaute – internacionalni certifikat prvaka u ljepoti, tj. potvrda kandidature za internacionalnog šampiona u ljepoti

BOB – engl. BEST OF BREED – najljepši pas pasmine, nevezano za spol

BOS – engl. BEST OF OPOSITE SEKS – najljepši pas suprotnog spola koji je dobio titulu BOB

BOB/ BIG. – engl. Best of/ in Group – najljepši pas svoje FCI grupe

BIS – engl. Best in Show – najljepši pas izložbe

R – reserve – drugoplasirani

Baby – oznaka za najmlađe pse

Junior – oznaka za juniore

Veteran – oznaka za veterane

Club Sieger, njem., Club Winner, engl. – oznaka za pobjednika na specijalnoj izložbi, klupski pobjednik

EW – engl. European Winner – evropski šampion

WW – engl. World Vinner – svjetski šampion

CH – Champion, nacionalni (državni šampion)

INT. CH – International Champion, internacionalni šampion

- FCI I:** OVČARSKI I PASTIRSKI PSI BEZ ŠVICARSKIH PLANINSKIH PASA/SHEEPDOGS AND CATTLEDogs (EXCEPT SWISS CATTLEDogs)
- FCI II:** PINCERI I ŠNAUCERI, ENGLISKI BULDOZI, PLANINSKI MOLOSI, ŠVICARSKI PLANINSKI PSI/PINSCHER AND SCHNAUZER TYPE, ENGLISH BULLDOG, MOUNTAIN TYPE MOLOSSIANS, SWISS MOUNTAIN AND CATTLEDogs
OSTALI DOGOLIKI MOLOSI/OTHER MASTIFF TYPE MOLOSSIANS
- FCI III:** TERIJERI/TERRIERS
- FCI IV:** JAZAVČARI/DACHSHUNDS
- FCI V:** ŠPICEVI I PSI PRIMITIVNOG TIPA/SPITZ AND PRIMITIVE TYPES
- FCI VI:** GONIČI I KRVOSLJEDNICI/SCENT HOUNDS AND RELATED BREEDS
- FCI VII:** PTIČARI/POINTING DOGS
- FCI VIII:** RETRIVERI, ŠPANIJEI I PSI ZA VODU/RETRIEVERS, FLUSHING DOGS AND WATER DOGS
- FCI IX:** PSI ZA PRATNJU I PATULJASTE PASMINE/COMPANIONS AND TOYS
- FCI X:** HRTOVI/SIGHTHOUNDS

Crnogorski planinski gonič (Montenegrin Mountain Hound) Svestran za lov na zečeve i lisice, dovoljno oštar za lov na divlje svinje

FCI standard: 279/17/07/1997.

FCI klasifikacija: Grupa: VI – Goniči, tragači po krvi i srodne pasmine; Sekcija: 1 – Goniči; Podsekcija: 1.2 - Psi srednje veličine s radnim ispitom.

KRATAK HISTORIJAT: I ovaj pas vodi porijeklo kao i ostali balkanski goniči. U prošlosti se ponekad nazivao „crni gonič“. Prvi standardi potiču iz 1924. F.C.I. je ovu rasu službeno priznao 1969.

PRIMJENA: Svestran gonič za lov na zečeve i lisice, dovoljno oštar za lov na divlje svinje. NARAV: Poslušan, temperamentan, radoznao, uravnotežen, inteligentan, uporan i pouzdan gonič koji brzo uči i koji je privržen vlasniku.

OPĆI IZGLED: Srednje velikog tijela, izdržljiv, pokretljiv.

VAŽNE PROPORCIJE: Dužina tijela (mjereno od ramenog zgloba do sjednih kvrga) i obim grudi nadmašuju za oko 10% visinu u grebenu. Dužina glave odgovara 45% visine grebena.

GLAVA: Dolikocefalna. Gornje linije lobanje i nosnika su divergentne.

LOBANJA: Duža od njuške. Širina lobanjskog regiona je manja od rastojanja između stopa i potiljačne kvрге. Posmatrano sa strane profil je ravan ili slabo izbočen. Širina se smanjuje od vrha lobanje do stopa. Čeona brazda je izražena, a potiljačna kvrga je manje izražena. Nadočni lukovi su dobro razvijeni.

STOP: Slabo izražen.

NOSNA PEČURKA: Uvijek crna, dobro razvijena.

NJUŠKA: Mesnata i široka u osnovi. Kraća je od lobanje. Poželjan odnos je 7,5 : 10. Bočne linije njuške su konvergentne. Prednja strana je vertikalna.

VILICE/ZUBI: Vilice su snažne i prisutan je pravilan kompletan makazast zagriz. Dozvoljen je i klješast zagriz. Zubi su dobro razvijeni i pravilno usađeni.

USNE: Srednje razvijene, napete, gornje usne neznatno prekrivaju donje. Ugao usana je zatvoren. Rub usana je crno pigmentisan.

OBRAZI: Ravni.

OČI: Ovalnog oblika, smještene ležerno koso, boja im je od svijetlo do tamno braon. Ivice kapaka treba da su crno pigmentisane.

UŠI: Visoko usađene, srednje duge, tanke do srednje debele, uvijek viseće, bez nabora, uz glavu priljubljene. Vrh je više ili manje izraženog ovalnog oblika.

VRAT: Snažan, nagnut, sa horizontalom zaklapa ugao 45-50. Dužina mu je približno jednaka dužini glave. Vitak, mišićav bez fanona.

TIJELO: Pravougaono, dužina prevazilazi visinu grebena približno za 10%.

GREBEN: Vrlo izražen.

LEDA: Mišićava, široka, umjereno duga.

SLABINE: Mišićave, snažne, srednje duge, dobro povezane sa sapima.

SAPI: Blago kose (200-250 prema horizontali), jake dobro mišićave, široke.

GRUDI: Velike, jake, visina grudi je 45-50% visine grebena, a obom je za 10% veći od visine grebena.

DONJA LINIJA I STOMAK: Vrh grudne kosti je izražen. Stomak je blago prikupljen.

REP: Usađen u nastavku linije sapi, postepeno se sužava, doseže do skočnog zgloba. Sabljast, nošen ispod ledne linije, bogato odlakan.

NOGE: Čvrste, snažne, mišićave, paralelne.

PLEĆKE: Mišićave, dobro priležu uz zid grudnog koša. Dužina im je približno jednaka dužini glave. Prema horizontali su nagnute pod uglom od 40-45.

LAKTOVI: Čvrsti, naliježu uz tijelo. Rastojanje od zemlje do laktova je oko 50% visine grebena.

PODLAKTICE: Ravne, snažne, mišićave.

ŠAPLJA: Čvrsta.

DOŠAPLJA: Snažna, vitka, blago iskošena (150 prema vertikalni).

ZADNJE NOGE: Čvrste, mišićave paralelne, dobrih kostiju.

BUTINE: Čvrste, mišićave, nisu iskrivljene.

KOLJENA: Čvrsta, paralelna s medijalnom ravni tijela. Koljeni ugao je približno 120.

POTKOLJENICE: Dužina im je približno jednaka dužini butine. Mišićave.

SKOČNI ZGLOBOVI: Čvrsti, istaknuti. Ugao skočnog zgloba je 135-140.

DOŠAPLJA: Snažna, gotovo vertikalna.

ZADNJE ŠAPE: Kao prednje.

KRETANJE: Korak normalan i elastičan, dobar potisak zadnjih nogu. U kretanju je najomiljeniji hitar i jednostavan kas.

KOŽA: Elastična, dobro naliježe na tijelo, tamno pigmentisana.

DLAKA: Kratka, gusta, oštra, nešto deblja, sjajna, dobro polegla, glatka. Podlaka prilično dobro razvijena.

BOJA: Osnovna boja je crna s paležnim oznakama na nadočnjacima, njušci i na donjim dijelovima nogu. Oznake na nadočnjacima su veličine lješnika, a na prostranim dijelovima njuške maksimalno se prostiru do ugla usana. Boja paleža je lavlja do svijetlocrveno-žute boje koja ide do crveno zagasite i vatrenocrve. Dozvoljena je bijela oznaka na grudima čiji prečnik ne prelazi 3 cm, ali nikako nije poželjna.

TEŽINA: Od 20 do 25 kg.

VISINA: Visina grebena je 44-54 cm. Idealno za mužjaka je 49-50, a za ženku 48-49 cm.

GREŠKE: Svako odstupanje od navedenog mora se smatrati greškom čija klasifikacija stoji u tačnom srazmjeru s izraženošću odstupanja.

ELIMINACIONE GREŠKE: Predgriz, podgriz, devijantni lukovi sjekutića; Nedostatak jednog zuba. Nedostatak dva P 1 se toleriše; Veoma svijetla boja očiju, oči različitih boja, sivkaste oči. Ektropijum, entropijum; Rep zavijen, nošen iznad linije leđa ili devijantno prostrano; Boja koja nije propisana standardom; Sve druge oznake bijele boje, osim na mjestu gdje je dozvoljena; Visina ispod ili iznad propisane standardom; Plašljivost ili agresivnost. N.B. Mužjaci moraju imati dva normalno razvijena i u skrotum spuštena testisa.

Lovački psi

Učenje psa traženju, stajanju i miru na hitac

Prije nego što sa psom počnemo ulaziti u lovište, potrebno je da bude što poslušniji. Tu, naime, dolazi najviše u priliku da njegova poslušnost otkaže. U lovačkom psu postoji silan nagon koji ga sili da pronalazi i tjera divljač. To je, svakako, potrebno i pozitivno i pas koji taj nagon nema nije lovački pas. Međutim, pri tome se smije stati jer mi ne trebamo razgonjača divljači, nego psa sa kojim se može valjano i s užitkom loviti. U prvom redu moramo psa naučiti da traži sistematski, a ne da po lovištu divlja, a niti da hoda za našim petama, da traži pred nama ili tek nekoliko koraka desno ili lijevo. To postizemo ovim načinom:

Sa psom koji hoda uz našu nogu, a može biti i vezan, dođemo u lovište. On sjedne, malo ga potapšemo da se razveseli, zatim mu pokažemo rukom smijer koji želimo, najbolje protiv vjetra, i zapovijedimo »ustaj« i »traži«. To je za njega nova zapovijed i on je ne razumije. Da je shvati, ponovimo je i sami pođimo sa psom u smijeru koji smo mu rukom pokazali. Kada pođe, bodrimo ga, hvalimo i on će shvatiti da dobro čini što udaljen ud nas traži divljač. U početku dopuštamo da to čini u smijeru u kojem mi hodamo. Psa s dobrim njuhrom ubrzo će zainteresirati razni mirisi na koje nailazi. Svaki pokušaj da lovi leptire, da trči za pticama, da se zabavlja sa žabama već u začetku sprečavamo oštrim opomenama »fuj«. Opominjemo ga i ako zastaje na vrapce ili ševe. Pri takvom stajanju služimo se samo blagom opomenom, jer bi u protivnom pas mogao steći uvjerenje da je stajanje uopće zabranjeno.

Kada već pas živahno traži u jednom smijeru, pratimo ga okom kada će nas pogledati i u tom mu času pokažemo rukom poludesno ili polulijevo i sami krenemo u tom smijeru. Sigurno će to učiniti i on. Ako ne učini, pozovemo ga, pokažemo mu drugi, tj. onaj posljednji smijer, i uz zapovijed »traži« pođemo u tom smijeru. Te vježbe često ponavljamo, a u međuvremenu mu zviždukom izdamo više puta zapovijed »lezi«. To činimo zbog toga da pas osjeti da smo mi ovdje i da nas treba u svakoj prilici slušati. Razni mirisi divljači mogli bi ga toliko zanjati da bi se mogao i oglušiti na naše zapovijedi. To ne smijemo dopustiti, jer bi nam bio uzaludan sav trud. Vježbama u traženju moramo postići to da pas traži čas lijevo, čas desno, tako da nas uvjeri da na onoj parceli koju je pretražio nije ostala nijedna divljač.

Ako ptičar ide jednom brazdom njive ili samo uz rub kukuruza, a u njega ne ulazi, ne smijemo preko toga preći, jer sa takvim psom nema korisnog lova i teren kojim smo prošli ostao je nepetražen. U tom ga slučaju pozovemo na istu njivu ili kukuruz i ponovno sa njim pretražujemo. Ako opet želi ići kao prije, prekidamo ga tihim zovom po imenu, ili samo sa »pst« i pokažemo mu rukom desno, pa opet lijevo, da se nauči temeljito tražiti križanjem terena na kojem ga učimo ililovimo.

Većina lovaca zahtijeva od svog ptičara da traži u neposrednoj blizini vodiča, ali to je pogrešno. U našoj blizini mi i sami dignemo divljač. Pas s dobrim nosom može tražiti i 200 koraka, pa i više od lovca. Kada čvrsto stane, može lovac bez žurbe doći do njega i pucati. Samo pas sa slabim nosom traži u našoj blizini. Taj će prije dignuti divljač nego je nosom osjetiti. Ako je od nas udaljen, ne možemo zbog toga na vrijeme na divljač pucati. Takav pas nije za lov. Na brežuljkastim terenima i u vrijeme dok je lovište puno kukuruza i drugog visokog bilja, psa držimo nakratko zato da ga neprestano imamo na oku ili barem, ako je u kukuruzu, čujemo. Ako ne znamo da li stoji i čeka naš

dolazak, mi ga tražimo i tako se gubi vrijeme, kviri se pas, a mi se ljutimo. Kada je polje prazno od usjeva, i ako je ravno, tj. pregledno, moramo ptičara pustiti da traži daleko od nas ali temeljito križanjem terena. Besciljno trčanje ne smijemo mu dopustiti. Ako to pokuša, spriječimo ga navedenim načinom. Čim traži onako kako to mi želimo, bodrimo ga tihim pohvalama. Vikanje i izdavanje glasnih zapovijedi moramo iz interesa uspješnog lova potpuno odbaciti. Ako to, naime, i činimo, u prvom redu kvarimo psa, a usljed toga sva će nam pernata divljač pod nogama otrčati daleko naprijed, patke se dignuti dok još nismo došli na puškomet, a i mnogi će nam zec umaknuti.

Psa privikavamo u lovu samo na zapovijedi izdane rukom ili zviždukom. Početne vježbe izvodimo protiv vetra, jer su one psu najugodnije. Vjetar mu donosi mirise, a to ga uzbuđuje i potiče na traženje. Pri svemu tome moramo imati na umu da mi vodimo psa, a ne on nas. Ako idemo samo za njim, steći će uvjerenje da je on taj koji rukovodi. Zbog toga prekidamo njegov samovoljni rad pokazujući rukom na druge smijerove. Ako smo sigurni da nas pas vidi, da je opazio našu zapovijed rukom, i ne izvršava je, smjesta ga zviždukom pozovemo, pustimo i da ide 2-3 minute uz nogu, a onda mu zapovijedimo da opet traži. Tim načinom ostanemo uvijek gospodari situacije, u protivnom je pas gospodar.

Ptičar dobrog njuha traži uvijek s visokim nosom. Na taj način osjeti divljač na udaljenosti, a to od njega i tražimo. Pas koji njuška s nosom po zemlji ima slab njuh. On osjeća samo one mirise koji su pred njegovom njuškom, udaljene ne osjeća, zbog toga i ne drži glavu visoko. Ako psa uvijek po lovištu vodimo na dugačkoj uzici, takođe se priučiti da traži s niskim nosom. Mi hodamo polagano pa i on sa nama, a kako su na tlu mirisi jači nego u zraku, to se on uči da njuši jače mirise pa drži glavu nisko. Pas koji traži u brzom trku ne dospije glavu držati nisko jer bi ga u tom slučaju biljke udarale po gubici i očima. Da ga naučimo tražiti s visokim nosom, moramo mu dopustiti, odnosno tjerati ga da traži trkom.

Niskim nosom pas izrađuje samo trag ranjene divljači koja krvari. Tome ga učimo vježbom u izrađivanju traga. Bio pas blizu ili daleko od nas, na zvižduk »pif«, mora leći, i to odmah na mjestu gdje ga je zvižduk zatekao. Na zvižduk »pif, pif«, mora smjesta doći ka nama. Pri tom pazimo

da je došao sasvim do nas i da ide nekoliko desetaka koraka uz našu nogu. Ako smo mu dopustili da je došao samo u našu blizinu, a onda opet bez zapovijedi krenuo kamo on hoće, učinili smo grešku. Pas će, naime, na naš zov dolaziti k nama, ali ne sasvim. Taj će razmak neprestano povećavati i na kraju prestati dolaziti. Kada smo psa pozvali, stanemo i čekamo dok dođe, jer tako sigurnije dolazi. Ako smo u grupnom lovu gdje je više pasa, rasporedimo se tako da su psi međusobno u jednakoj udaljenosti. Pse usmjeravamo tako da ne dolaze jedan do drugoga, jer se njušnjem i upoznavanjem dekoncentriraju.

Primjerena udaljenost potrebna je i zbog toga da zapovijedi zviždukom, koje je naš susjed dao svom psu, naš pas smatra našima.

Svako naše naređenje mora pas pri traženju, kao i kod svih drugih radnji, bezuvjetno izvršavati, jer ćemo samo na taj način odgojiti dobrog, poslušnog i upotrebljivog psa. Zbog toga uvijek pazimo što psu naređujemo i prije izdavanja zapovijedi tačno ocijenimo može li to pas izvršiti i šta ćemo preduzeti ako slučajno ne bi poslušao.

Ptičar ima u svojoj naravi svojstvo da stoji kada osjeti divljač njuhom ili je opazi. To je svojstvo u njima desetljećima uzgajano selekcijom, tj. oni primjerci koji su na divljač dobro stajali, upotrebljavani su za rasplod, a koji nisu, isključivani su iz daljnjeg uzgoja.

To svojstvo pokazuju već štenci 3-4 mjeseca, jer često stoje na muhe, leptire, vrapce i slično. Rijetki su primerci koji ne stoje. U nekih se to razvije vrlo rano, a u nekih mnogo kasnije. U takvih moramo upotrijebiti odgovarajući način da ga tome naučimo.

Pođemo sa psom u lovište u kojem ima po mogućnosti što više trčaka ili prepelica. One su, naime, za tu vježbu najpogodnije, jer većinom ostanu ondje gdje smo vidjeli da su sjele. Kad smo dignuli koju od ove divljači, dobro pazimo kamo su sjele. Sa psom na dužoj uzici pođemo do njih. Ako je i pas vidio gdje su sjele, pođemo malo sa njim u drugom smjeru, ili ga zabavimo kojom drugom vježbom, dok na njih zaboravi. Kada smo na psu primijetili da ih je osjetio nosom ili opazio, zapovijedimo mu »lezi«. Hvalimo ga i tapšamo da uvidi da je dobro učinio. Trčke ili već bilo koju divljač dignemo sami, a ukoliko se pas dignuo i htio ih proganjati, prisilimo ga oštrim potezom uzice da opet legne, naravno opet uz zapovijed »lezi«, koju energično izdamo. U tom ga položaju ostavimo nekoliko minuta, zatim s vezanim odemo dalje. Ako ga odvežemo odmah, mogao bi naknadno odjuriti za njima, ne slušajući nikakvu našu zapovijed. Ako je ipak otrčao za divljači, brzo mu se sakrijemo i kada dođe i nađe nas, privežemo ga za povodnik, odemo na mjesto otkuda je otrčao za divljači, najbolje je da je to ležište zeca ili mjesto gdje se divljač digla, i tu mu zapovijedimo »daun«. U tom položaju treba da bude nekoliko minuta. Ako tu pogrešku čini često, možemo mu još zapovijediti da puže desetak metara. Jednako postupamo i sa psima koji malo stoje, a onda se zatrče i dignu divljač.

Sa psima koji od prirode dobro i čvrsto stoje mnogo nam je lakše, no i tu moramo postupati ispravno, da ih ne iskvarimo. Čim smo primijetili da pas čvrsto stoji, pridemo mu polako, provučemo mu što je moguće neprimetljivije čvrstu uzicu ispod ovratnika, pohvalimo ga i potapšamo, zatim dignemo sami divljač i, ukoliko se pas htio za njom zatrčati, oštrim potezom i zapovijedi »lezi« prisilimo ga da legne. Kada već duže leži, pohvalimo ga i dignemo. Vježbu često ponavljamo, da psa učvrstimo u mirnoći na divljač. Pri dizanju svake divljači ptičar mora leći i ležati dok ne dobije zapovijed »ustani«. Mirnoću na divljač mnogo lakše naučimo psa vježbanjem na pernatu divljač nego na zeca. Tu pas dođe u mnogo veće iskušenje. On zna da fazana ili trčku koja se digla u zrak neće moći uloviti, dok bi zeca, koji trči po zemlji, možda ipak mogao uloviti.

Možemo psa vježbati i na zeca, da mu se taj interes pojača, ali vrlo temperamentne pse ne puštamo ni jednom da to učine, jer ih je kasnije dosta teško od toga odviknuti. Jasno je da se to i protiv naše volje dogodi, dok psa pustimo da slobodno traži u lovištu, ali čim ga spazimo da je stao, dođemo do njega i postupimo kako je navedeno.

Mnogi vodiči ptičara traže, a i u literaturi se navodi i traži da pas načini »daun« kada se divljač digne. »Daun« je kazna za psa, pa je nelogično da ga kažnjavamo zbog toga što je izvršavao svoju dužnost i pronašao divljač. Zapovijedimo mu »lezi«.

Time smo postigli isto što i »daunom«, a nismo psa nepravilno kaznili. Ne možemo i ne smijemo pustiti da pas ostane u stojećem položaju kada se divljač diže. Nijedan pas nije toliko razvio samokontrolu da ostane mirno na mjestu u stojećem stavu kada se divljač dignula. Kada smo ga naučili da pri tom mora leći, ne može se zatrčati za divljači.

Mnogi će pas biti miran pri dizanju divljači, tj. leći će u tom času, ali samo onda kada je na vezu. Čim osjeti da je slobodan, zatrčat će se za njom i otići daleko. Kod takvih moramo upotrijebiti pračku. Kada stoji, a nije na vezu, sasvim mu se približimo, a pračku pripremamo spremnu na hitac. Kada se divljač dignula, a on htio skočiti, opalimo ga oštro hicem iz pračke uz energično »lezi«. Na taj će način uvidjeti da mora leći i u slučaju da nije na vezu i da je u svakoj prilici u našoj vlasti.

Kod pasa koji su uporni u razganjanju divljači moramo pokušati upotrijebiti sva sredstva da ih od toga odučimo. Jedno od tih je i ovo: pas stoji, a oko vrata su mu koralali. Približimo se, neprimjetno povučemo čvrsti duži konopac kroz prsten na koralima. Kad je pas dignuo divljač, ne

zapovijedimo mu ništa, ali čvrsto držimo oba kraja koralala, odnosno konopca u ruci. Zatrčavanjem naglo je napeo konopac, šiljci koralala prouzrokovali su mu jaku bol, a mi mu još pojačamo tu bol jakim potezom ka sebi. Stupimo k njemu, oštro ga ukorimo, prodrmamo za ovratnik, dovedemo na mjesto gdje se divljač dignula i stavimo ga u položaj »daun« te pustimo u tom položaju 5-10 minuta. Moramo paziti da konopac bude vrlo čvrst, da ga pas zaletom ne prekine, jer je u tom slučaju cilj promašen.

Ima kinologa koji u školovanju ptičara ne preporučuju pračku jer da psi zbog toga postanu rukoplašni. To bi bilo tačno kad bismo pračku upotrebljavali kod više vježbi. Upotrebljavamo je samo u pasa koji napadaju ljude, bicikliste, stoku i slično, te u upornih razgonjača divljači. Takvi psi i treba da se plaše kad se spremaju na ove krupne greške i upravo ih taj strah od toga odvikava.

Svako stajanje naprazno, ukoliko pas ne stoji na divljač koja pred nama odmiče, moramo bezuvjetno suzbijati. Oštro ”fuj» propratimo time što psa gurnemo koljenom iz položaja stajanja, naravno ako smo sigurni da ne stoji na divljač, nego na ptice i leptire.

Da nam pas ne divlja na hitac, a ni da ga se ne boji ukoliko nema nasleđeni strah od njega, postupimo ovako:

Mladog psa, već u dobi od nekoliko mjeseci, povedemo u lovište. Sa nama pođe koji od prijatelja ili naš pomoćnik. Dok se mi zabavljamo sa psom, ta druga osoba opali metak u udaljenosti od nas od preko 100 koraka. Mi smo pripravnii da odmah toga psa bodrimo ili bilo kako razveseljavamo, možemo ga tapšati ili mu davati dobar zalogaj. Ako se pri tom pas nije uzbudio, znak je da se hica ne boji. Taj dan možemo to ponoviti još 2-3 puta, ostalo ostavimo za sutradan, kada pucamo postupno u sve većoj blizini psa.

Kada smo psa naučili »sjedni«, »lezi«, »daun«, »dodi«, i »čekaj« te mirnoću na divljač, učimo ga i mirnoći na hitac. Već svako dizanje puške kojom ćemo streljati popratimo sa zapovijedi »lezi«. U početku puca naš pomoćnik, a tek kasnije mi. Čim je zapovijed izvršio, slijedi obilna hvala, ako nije, prisilimo ga, budući da je na vezu, da odmah legne. Vježbu ponavljamo dok je nije dobro naučio.

Vježbu nastavljamo streljanjem kada se pred psom dignula divljač, iz početka nipošto ne streljamo divljač. Namjerno promašujemo i svu pažnju posvećujemo ponašanju psa. On mora ostati miran te leći, kako je već naučen pri dizanju divljači i hicu.

Najveću grešku čine oni koji ubijaju divljač pred psom dok je još u fazi učenja, jer se takav pas iskvari i počinje divljati na hitac, tj. na svaki hitac, bio on ispaljen na divljač ili na bilo što drugo, trči okolo i traži gdje je pala ubijena divljač.

Kada smo psa naučili sve navedeno, možemo ga nerazumnim postupkom začas pokvariti i sav trud učiniti uzaludnim. Ako je divljač na koju smo pucali pala, ili je ranjena pa se bacaka, ili se od nas udaljuje, ne smijemo dopustiti ptičaru da odmah krene po nju ili za njom. Pustimo ga u ležećem stavu barem 2 minute, a tek onda mu zapovijedimo: »aport«, »donesi« ili »traži ranjeno«. Taj je zahtijev od velike važnosti, a upravo u tome griješi većina lovaca. Ako su psi u tome uvježbani, ide u grupnom lovu po odstrjeljenu divljač samo onaj pas kojemu se to odredi. Taj je donese neoštećenu. Ako psi nisu u tome uvježbani, otrče svi po tu divljač, slijedi trka lovaca, zvižduci, a rezultat je-rastrgana divljač i udarci po psima, dok bi, zapravo, lovci trebali biti kažnjeni, a ne pas, jer je to naša krivica.

U lovištima bogatim divljači mogu se ptičari naučiti mirnoći na divljač i bez sigurnih metoda, koje su navedene. U takvim lovištima pas sa kojim se često lovi pronalazi mnogo divljači, i on brzo uvidi da je trčanje za divljač besmisleno. Ako ga pri tome vodič u pravo vrijeme opominje, pas će se razumno ponašati i sa njim će se moći loviti na zadovoljavajući način.

Za učenje pasa za mir na hitac i divljač pronađena je vrlo djelotvorna sprava. To je ovratnik u kojem se nalazi električna baterija, koja se može staviti u funkciju aparatom što ga nosi lovac u udaljenosti do po prilici 100 m. Ako se pas zatrči za divljači ili na hitac, lovac može tom napravom prouzročiti psu električni udar odgovarajuće jakosti, tj. toliko jak da ga pas dobro osjeti, ali mu nije štetan po zdravlje. Tim načinom i tvrdokoran pas brzo nauči navedene discipline. Taj se aparat zove teletakt.

Parenje srneće divljači

Sezona lova na srndaća vremenski se poklapa s početkom parenja srneće divljači. Početak parenja uvjetuju ženke, odnosno aktivnost spolnih hormona i mirisnih žlijezda srna, čiji mirisi upozoravaju već uspaljene srndaće da su srne spremne za parenje. Parenje punim intenzitetom se odvija u drugoj polovici jula i prvoj polovici avgusta, a smatra se da se prvo pare mlade, dvogodišnje ženke, a na kraju stare, zrele srne. Kad srndač nađe srnu koja je spremna za parenje počinje je goniti, što često izgleda kao da srndač progoni srnu, ali to je samo početak njihove ljubavne igre, koja traje sve dok srndač ne oplodi srnu. Početno,često agresivno i divlje tjeranje se smanjuje, odvija se na manjem prostoru i srna počinje trčati u manjim krugovima oko nekog stabla, grmlja ili velikog kamena, tako da ljubavni par vrlo brzo ugazi uske staze kojima se, s pauzama, kreće čitave sate. Ti krugovi mogu biti promjera četiri do šest metara i široki oko pola metra. Posebno su uočljivi u žitnim poljima i visokoj travi. Oni su znak posljednjeg rituala nagonskog tjeranja pred samim činom parenja, kad srna dostiže vrhunac spremnosti, zaustavlja se i dopušta srndaću da je opari. Sparivanje se poslije kratkih pauza više puta ponavlja, po pravilu u tijeku jednog ili dva dana. Za to vrijeme srndač se posveti samo jednoj srni, a napušta je kad kod nje oslabi nagon za parenje, da bi našao drugu koja je na vrhuncu parenja. Tako srndač u toku jednog ciklusa parenja može opariti najviše pet srna, ali najčešće opari dvije do tri srne koje su najbliže njegovu boravištu.

Ponašanje srndaća u vrijeme parenja

Srndaćii, nošeni spolnim nagonom, gube ustaljene navike ponašanja, nema više redovnih izlazaka na pašu, nemirni su i aktivni cijelog dana. Kontroliraju i obilježavaju svoj teritorij, nervozno kopajući tlo prednjim

nogama i čeući rogovima grane i mlada stabla. Pri česanju rogova ponašaju se kao u borbi, cijelim tijelom pritišću stablo i „bodu“ ga, oponašajući borbu s protivnikom. Agresivni su, raste im borbenost i sve se više zadržavaju u blizini srna, čuteći njihove mirise i prateći njihove tragove. Ako se u takvom stanju srndač susretne s drugim srndaćom, dolazi do proganjanja ili borbe. Ako su suparnici izjednačene snage i ne bježe jedan od drugoga, dolazi do borbe u kojoj se srndaći ne napadaju bezglavo. Prvo se međusobno obilaze, ispitujući snage, sa savijenom glavom i ispruženim vratom okreću jedan prema drugom rogove. Tako se međusobno predstavljaju i procjenjuju, s ušima položenim unazad kako bi što više istakli rogove. Koračaju oštro obilazeći jedan drugog ili krećući se naprijed-nazad, sve bliže jedan drugom, dok se oštro ne sudare glavama s kosim položajem rogova. Nakon nekoliko pokušaja da nadjačaju i odbace jedan drugoga, naglo se razdvajaju i poslije kratkog posmatranja ponovno napadaju. Tada se obično jasno čuju udari rogova i stenjanje suparnika. Srndač koji izbori prevagu nastoji protivnika, koji se okreće radi bijega, ubosti u bok ili slabinu i goni ga agresivno dosta daleko, a onda se ponosno vraća i uzbuđeno grebe nogama o tlo.

Lov srndaća vabljenjem u vrijeme parenja

Dobro poznavanje navika i ponašanja srneće divljači za vrijeme parenja preduvjet je uspješnog lova u tom razdoblju. Srndaća u parenju najčešće lovimo dočekom i šuljanjem, a najveći uspjeh imat ćemo ako ove dvije tehnike kombiniramo s vabljenjem, koje se smatra jednim od najatraktivnijih i najuspješnijih načina lova srndaća u vrijeme parenja, uz pretpostavku da posjedujemo znanje, iskustvo, vještinu i strpljenje potrebno za lov vabljenjem. Vabljenje je imitiranje glasa srne u parenju, ili glasa laneta, koje ima za cilj privući srndaća na puškomet lovcu, a vabiti se može s pomoću prirodnih i umjetnih vabila kojima se uspješno imitira glas srne ili laneta. Srnjaci u vrijeme parenja su agresivni i uzbuđeni, pogotovo ako nemaju srnu, zbog čega reagiraju na sve šumove i pokrete u svojoj blizini. Na imitirajuće srneće piskanje, koje je u različitim nijansama svojstvo sve srneće divljači, uzbuđeni srnjaci prilaze vođeni jakim spolnim nagonom. Na piskanje srnjaci reagiraju posve različito. Neki dojure odmah, u svega nekoliko sekundi, ali isto tako odmah i odjure. Drugi se šuljaju oprezno poput lisice, približavaju se koristeći svaki zaklon, često dođu nekoliko metara do lovca, posmatraju ga skriveni iza nekog grma, a on ih i ne primjećuje. Neki srnjaci „glume“ nezainteresiranost, ponašaju se kao da se dosađuju, a zapravo su vrlo sumnjičavi i oprezni, zaobilaznim putem približavaju se na zov vabila, a pri najmanjem sumnjivom šumu, mirisu ili lovčevu pokretu, bježe glasno baučući. Na imitirajuće piskanje laneta, redovno reagira i dotrči srna koju prati srndač, ako je parenje u punom jeku, jer tada većina srndaća ima srne i ne odvajaju se od njih. S obzirom na to da su srndaći zajedno sa srnama, neće reagirati na lovčevo imitiranje glasa srne. Dakle, vabljenje imitiranjem glasa laneta učinkovito

je početkom avgusta, u fazi parenja, kad su srne spremne za sparivanje i srnjaci se nalaze pokraj njih, ljubomorno ih prateći u stopu. Zna se dogoditi da srna, zbog spolnog nagona, uvijek ne reagira i ne dotrči na lovčev zov laneta. Vabljenje srndaća oponašanjem piskanja uspaljene srne, daje najbolje rezultate pri kraju razdoblja parenja, sredinom avgusta, kad je većina srna oparena a srnjaci su još aktivni i tragaju za neoparenim srnama. Upravo je to razdoblje kad srndaći najlakše dolaze na vabak i kad vabljenje daje najbolje rezultate. Srndaća se može uspješno vabiti u bilo koje doba dana, od ranog jutra do kasne večeri, a najbolje je kad u lovištu vlada mir i kad je srneća divljač u pokretu. Srnjaci najbolje dolaze na vabak ako je vedro, toplo i mirno vrijeme, a vrlo je uspješno i vabljenje neposredno pred početak i nakon ljetnog pljuskas ili oluje, kad kiša prestane i počne razvedranje. Najmanje je uspješno vabljenje za jakog vjetra, kad je srndać nesiguran jer se ne može pouzdati u svoja čula, a i vabilo se lošije čuje. Najbolje je vabiti u blizini mjesta gdje se srneća divljač zadržava u vrijeme parenja ili gdje leži tokom dana. Prema tim mjestima lovac se oprezno prikrada, obavezno prateći smjer vjetra u odnosu na mjesto gdje pretpostavlja da bi mogao biti srndać, nikad ne zastajući na čistinama, livadama ili prosjekama Na udaljenosti od 100 do 150 metara od toga mjesta odabire pogodan zaklon, iz kojeg ima dobar pogled i uvjete za gađanje na sve strane. Nakon pažljivo odabranog i pripremljenog mjesta za vabljenje, koje je preduvjet uspješnog lova, treba se smiriti i sačekati petnaestak minuta pa tek onda početi vabiti. Vabljenje treba započeti posve tihim piskanjem 3 do 5 puta i isto ponoviti tri puta u razmacima od desetak minuta. Pri tome treba izbjegavati nagle pokrete, osobito glavom, s obzirom na to da treba vabiti u svim smjerovima. U stankama između vabljenja lovac pažljivo posmatra i sluša na sve strane jer se divljač najčešće prvo čuje, pa tek onda vidi. Posebno oprezno dolazi stari srndać, skriva se i nastoji se izvoru zvuka približiti protiv vjetra. Događa se, da i jak srndać dotrči odmah na prvi zvuk vabljenja. Po završetku vabljenja, kao i na početku, na mjestu vabljenja treba ostati miran i oprezan još petnaestak minuta, jer oprezan srndać često „ne žuri“ i tek poslije izvjesnog vremena približi se mjestu gdje je čuo vabljenje. Kod vabljenja, kao i kod drugih načina lova srndaća, pravilo je da se srndać prije ciljanja osmotri i da se procijeni njegova trofejna vrijednost, bez obzira na to je li riječ o srndaću koji dolazi polako i oprezno ili o

onome koji naglo dotrči i pokušava pobjeći. Obično, međutim, lovac za to ima jako malo vremena, zbog čega je potrebno znanje, iskustvo, rutina i vještina brzog procjenjivanja srndaća, i naravno brzog ciljanja i ispaljivanja hitca. Pojedini lovci, najčešće iz neznanja, već od početka lovne sezone hodaju po lovištu, pokušavajući dovesti srndaća, misleći da će on u svakom razdoblju reagirati na zov srne. Ne, to se događa samo u kasnoj fazi parenja, a sve ostalo je plašenje i uznemirivanje srneće divljači u lovištu. Zato je neiskusnom, mladom lovcu najbolje lov vabljenjem naučiti od iskusnog lovca koji će ga pratiti u lovu, podučiti ga i otkriti mu vještine i tajne uspješnog lova srndaća vabljenjem.

Srneća divljač je odana staništu

Prema Pravilniku o vremenu lova lovostajem zaštićene divljači i popisu vrsta ptica i sisavaca koji se smatraju korisnim za poljoprivredu i šumarstvo („Službene novine Federacije BiH“, broj 4/06.), srndać se lovi od 1. maja do 30. septembra u nizinskim i brdskim lovištima, te od 1. juna do 30. oktobra u planinskim lovištima. Srna i lane love se od 1. oktobra do 31. januara. Gospodarenje lovištima, naročito danas, kad su prirodni uvjeti staništa u mnogim dijelovima svijeta narušeni a opstanak divljači više ili manje ugrožen, može se uspješno organizirati samo ako se lovišta prethodno pripreme. Pripremu lovišta čini provedba mjera utvrđenih u lovnogospodarskoj osnovi. Uređivanjem lovišta osigurava se uspješno gospodarenje lovištem uz održavanje optimalnog broja i strukture divljači kojom se postižu maksimalni ekonomski efekti uz podnošljive štete koje divljač čini staništu.

Dvije su bitne odrednice (radnje) uređivanja lovišta. Prvo, utvrđivanje lovišta, izrada katastra i karata lovišta, obilježavanje granica lovišta i izrada dugoročnog i kratkoročnog plana gospodarenja lovištem. Drugo, poboljšanje prirodnih uvjeta staništa i izgradnja objekata različite namjene u lovištu. Pod izgradnjom objekata u lovištu podrazumijevaju se različiti tehnički radovi, i ti su objekti u lovačkoj terminologiji poznatiji kao lovni i kao lovno-tehnički objekti. Uređivanje lovišta podrazumijeva niz radnji koje se izvode na temelju lovne osnove lovišta i drugih planskih dokumenata za gospodarenje lovištem, a obuhvaćaju označavanje granica lovišta i dijelova lovišta prema namjeni (lovni reviri, rezervati, tereni za obuku lovačkih pasa, polja za divljač, remize), te izgradnju lovnih, lovno-tehničkih i drugih objekata u lovištu. Zakoni o lovstvu pojedinih

zemalja posebno obavezuje korisnike lovišta da moraju, radi osiguranja neometane reprodukcije i razvoja lovostajem zaštićenih vrsta divljači, u lovištu ustanoviti rezervat, čija površina ne može biti manja od 1/5 (20 posto) ukupne površine lovišta. U rezervatu je, određeno vrijeme (od dvije do pet godina), zabranjen lov lovostajem zaštićene divljači.

Po lovnoj klasifikaciji, srneća divljač spada u divljač visokog lova. Po tjelesnom ih pokrovu ubrajamo u dlakavu, a prema Zakonu o lovu u krupnu divljač zaštićenu lovostajem. To je naša autohtona divljač. Mužjaci, uglavnom, jedini nose rogove, izuzetak čine stare, jalove ili na neki drugi način predodređene srne (bolesti jajnika), kod kojih se mogu pojaviti roščići. Srneću divljač odlikuje izgled tipičnog stanovnika gustiša i livada. Ženke su neznatno manje i lakše od mužjaka (5-10 posto). Težina tijela ovisi o području na kojem živi, obilju i kvaliteti hrane, godišnjem dobu, spolu i dobnom razredu, genetskim svojstvima te načinu i ciljevima prirodnog uzgoja. Jedna od značajki građe srna je mali kapacitet pluća i relativno skroman kapacitet srca. Zato se srneća divljač pred predatorima ne spašava dugotrajnim trčanjem, nego pokušava u velikim skokovima zamaći u zaklon gdje se primiri. Upravo radi toga srne se hrane na rubnim dijelovima šuma i pašnjaka mladima i izbojcima grmlja, trave i sl. Srneća divljač ima, osim osjetila vida, dobro razvijena osjetila sluha, njuha

i okusa. Za srneću je divljač značajna tijesna vezanost na relativno malen životni okoliš – područje koje životinja nerado napušta. Stoga je nazivamo „teritorijalnom vrstom“. Štoviše, srna s lanetom kreće se na području od svega jednoga četvornog kilometra. Dakle, srneća divljač veći dio godine boravi na svom području, u kojem nerado podnosi prisutnost iste vrste, iako na granici osobnog područja održava određene kontakte sa drugim srnama. Srna ne pozna život u velikim, organiziranim krdima, kao ni sezonsku seobu po određenom području. Osnovno stanište i životni prostor u kojem srna obitava su šume s gustim podrastom, mlade šume, odnosno rubovi šuma, livade i polja s grmljem. Gustoća naseljenosti srneće divljači razlikuje se ovisno o godišnjem dobu, količini hrane, stepenu iskorištavanja (lova) i prisutnosti predatora. Srneća divljač živi u sva tri visinska vegetacijska pojasa: u nizinskom, gorskom i visokogorskom. U najviši gorski pojas, iznad granice vegetacije, srneća divljač odlazi samo ljeti, nalazeći tamo odličnu pašu tokom vegetacijskog razdoblja. Nakon većih snježnih oborina, srneća divljač se spušta, tražeći hranu na nižim nadmorskim visinama. Načelno, najviše joj odgovaraju područja do 600 ili 700 m nadmorske visine. Zbog kratkotrajnosti i manje dubine snježnog

pokrivača, brojnosr srneće divljači u ovom je pojasu najveća. Najveća aktivnost srna zabilježena je danju, uz maksimum kretanja u popodnevnim i večernjim satima (16-20 sati, ujutro 4-5 i 7-9 sati). Vođa krda je srna-majka, koja uz ovogodišnju lanad okupi i lanad iz prethodne godine, a tek poslije im se pridruže i srndaći, koji u proljeće prvi napuštaju krdo. Kako se u proljeće raspada krdo, tako i majke napuštaju prošlogodišnju lanad, što je ujedno i nagovještaj novog ciklusa parenja. Srneća divljač nastoji ostati na

teritoriju gdje se olanila. Kad je riječ o načinu glasanja srneće divljači, razlikujemo nekoliko tipova, tj. načina na koje se ova divljač glasa. Treba reći da je tip glasanja uvjetovan spolom, dobi, fiziološkim stanjem jedinke te načinom i stepenom njezina uznemirivanja. Glasanje poput piskanja tipično je za lanad koja doziva majku, i to je određena komunikacija između srne i lanadi. Piskanjem se glasa i uspaljena srna (u estrusu). Jauk, plač i deranje zvukovi su koje proizvode pretežno odrasle jedinke ovisno o situaciji u kojoj se nalaze. Baukanje je način glasanja mužjaka koji oglašava opasnost, ali isto tako i u vrijeme parenja, kad srndać baukanjem označava zaposjedanje određenog teritorija. U našem podneblju srne se pare od sredine jula do sredine avgusta, za lijepa i vruća vremena. Prvo se pare dvizice (prošlogodišnja lanad), a potom starije srne. Mirisom žlijezda na zadnjici i piskutanjem, srna privlači srnjaka na parenje. Srnjak prati srnu koja se tjera, tijekom 4-5 dana. Srnjak oplodi najviše 4-5 ženki. Srne su, dakle, monoestrične životinje, ali ukoliko nisu sparene tokom sezone, ženke će se pregoniti u kasnu jesen. Druga značajna osobitost u razmnožavanju srneće divljači je tzv. embriotenija ili, jednostavnije, usporen razvitak zametka. Graviditet u srna prema tome traje 150 dana, odnosno s embriotenijom 285-290 dana. Prosječna starost ove divljači je 13-15 godina, a gospodarska starost iznosi 7-8 godina.

IWA OUTDOOR CLASSICS 2016

42. sajam lova, sportskog streljaštva i života u prirodi

Od 6. do 9. marta u Nirnbergu je održan je 42. sajam lova, sportskog streljaštva i života u prirodi IWA 2015. U devet sajamskih hala je bilo raspoređeno 1.383 izlagača čije je proizvode razgledalo oko 40.000 posjetilaca. Moglo se uočiti da je već duga ekonomska kriza ostavila traga na pojedine izlagače, da postoje težnje da se na mnogo čemu uštedi. Tako veliki američki oružar Remington nema štampani katalog, već je sve zainteresovane upućivao na Internet. Mnogi imaju kataloge stare godinu i više dana. Neki su velike štandove zamijenili malim, poput ruskog MC Tskiba, uz potpuno odsustvo bazične fabrike Tula TOZ. U ekspanziji su turski izlagači (65 firmi), od čega su većina proizvođači oružja. Pojedini oružari se nažalost bore za opstanak, šminkaju i dotejruju stare modele, a pojedini vremenski lovački modeli karabina spas i novi život pronalaze u long range sportskim pa i taktičkim verzijama. Čak se i lovni kip laufi opremaju nožicama i daju im se sportsko taktička imena. I dok pravi oružari muku muče sa opstankom, novi talas soft bol oružja na plastične kuglice, doživljavaju procvat. Vazdušne puške dobijaju oblik moćnih pušaka, a ima i MK .22 LR oružja u ruhu: njemačkih MP40 automata, Hekler i Koh jurišnih pušaka i automata, pa čak i „šarac“ mitraljeza. Pištolji i revolveri kalibra 8 mm knall, 9 mm p.a.k, 9 mm R su na IWA 2015, doživjeli su procvat, kao i proizvodnja samoodbrambenih neletalnih sredstava, sprejeva, dazera za odbranu od pasa, elektro šok uređaja, lansera, peper gela i sličnih uređaja.

Na vrhu IWA piramide je bio njemački karabin **Sauer 404**, kao **novitet i hit Sajma**. Riječ je o repetirajućem obrtno čepnom karabinu, kod koga je moguća laka i brza promjena cijevi i kalibara. Za promjenu familije kalibara, mini, srednji i magnum, omogućeno je jednostavno mijenjanje čela zatvarača. Sauer 404 je poput svih savremenih pušaka snabdjeven i handspanung uređajem za ručno napinjanje i opuštanje udarnog mehanizma. Iako stiže posljednji u nizu, S 404, biće dostojan konkurent velikim rivalima kao što su **Blaser, Štraser, Merkel Helix, Resler 16, Štajer Luxus...**

Svi ovi karabini su na IWA sajmu imali svoje zapaženo mjesto i sve su to relativno nove konstrukcije.

Blaser je tek na početku eksploatacije model **R8**, koji je za ovaj Sajem opremljen u teškom kalibru .500 Jeffery. Veliko čelo zatvarača je iniciralo i Blaser R8 u najpopularnijem službenom velikom kalibru .338 Lapua Magnum. Blaser ima masu izmjenjivih kundaka za platformu R8, kako od skupe orahovine, tako i u otpornim profesional varijantama. Takođe, Blaser pažnju polaže na skeletizovane kundake s velikim otvorima za šaku i obrazinom, **Brauning Bar** je već decenijama u vrhu popularnosti

kod ljubitelja poluautomatskih karabina. Zato je bez velikih rezova, predstavljena serija Bar MK 3, koja nosi obilježja provjerene konstrukcije s pozajmicom gasova i sedam bravećih bregova, a ipak pruža osjećaj osavremenjene konstrukcije. Ovo Brauningovo bravljenje koristi i konstruktor novog poluautomatskog karabina Gelan, koji je prošle godine predstavljen kao prototip, a ove godine je to već upotrebljiva lovna puška prilično zanimljivog i retro izgleda.

Na velikom i dobro posjećenom štandu, čuvena **Češka Zbrojovka** izložila je kompletan asortiman pištolja, lovačkih karabina, malokalibarki i nove **Brno Combo kombinovane puške**. Česi su osjetili da lovci vole kombinovane puške i redizajnirali su svoj stari model serije 800. U pitanju je klasična prelamajuća kombinovana puška, kod koje su gornja sačmena i donja karabinska cijev spojene monoblokom. Monoblok nosi bravu iz familije Browning B25, uz veoma tanak zid sačmene cijevi, što utiče na smanjenje mase puške.

Firma **Sabatti** iz Italije, pored pušaka prelamajućih cijevi, polaže velike nade u koncept karabina obrtno čepne koncepcije **Rover 870**. Pored više lovnih verzija, ova repetirka sada ima i više taktičko sportsko dalekometnih varijanti, jer je ta vrsta streljaštva u ekspanziji. Sabatti tu vidi dosta prostora, jer je njihov Rover, konstrukcijom Mauser 98 veoma čvrst, solidan i precizan, a pri tome može održavati cijenu nižu od sličnih konkurentskih pušaka. Italijani su za Rover ponudili mnoštvo opreme, kundaka, bipoda, šina...

Prestizna firma **Swarovski Optik** je za IWA 2015 pripremila uz široku paletu proizvoda i seriju optičkih nišana **X5**. Obuhvaćeni su varijabili 5 do 25x56 P i 3,5 do 17x50 P, oba s bočnom korekcijom paralakse. Iluminacija se fino podešava na dodir, a zanimljivo je da je skala uvećanja vidljiva sa strane stajrelca. Tureti za pomeranje končanice mogu se podesti i fiksirati, a vidljiv je pokazatelj svakog od pet punih obrta tureta. Moguće ih je podesiti od nule, tako da su unaprijed podešeni za daljine gađanja 100, 200, 300, 400 m. Vidljivost u oskudnim svjetlosnim uslovima su svojstveni vrhunskim Swarovski optikama. Dvogledi iz ove ugledne austrijske kompanije 8x42 i 10x42, sa integrisanim laserskim mjeracem daljine, pripadaju najnovijoj generaciji ovih uređaja na tržištu. Pritiskom na dugme na gumiranom vodootpornom kućištu, trenutno će se pojaviti daljina u metrima ili jardima. Mogućnost greške je manja od 1 m, što ovom uređaju daje preciznost geodetskog instrumenta. Poklopci objektivna su praktični neuništivi i mogu se lako demontirati ili ponovo postaviti na uređaj. Sve je zaštićeno hrapavom gumenom površinom, zaštićeno od vlage i klizanja.

Zastava Arms iz Kragujevca je ponudila paletu lovačkih karabina, pištolja i sportskih pušaka. Linija Moskito pušaka obuhvata .22 LR repetirku i poluautomat, kao i TD - take down rasklopivi .22 WMR model. Pored standardnih lovačkih karabina s drvenim i polimerskim kundakom izloženi su bili i bogato gravirani luksuzni primjerci (intarizije u zlatu i srebru, kao i trodimenziono duboko gravirano oružje). Na bazi vojničke dalekometne puške Crna strijela u kalibrima 12,7x99 i 12,7x108 ponuđena je sportska dalekometna puška oznake **Zastava M 12**, koja je pobudila veliko interesovanje.

Njemački **Gebruder Merkel**, koji je sada u posjedu firme iz Arapskih Emirata, svoj **K3 kip lauf** je opremio nožicama i ponudio je kao preciznu pušku. Takođe je kip lauf u kal 7x65 R, kombinirku 20)76 - 7x65R i karabin direktne akcije RX Helix 9,3X62, u kompletu prikazan kao Merkelov Ladys program, namenjen sve brojnijim ženama lovcima.

IN MEMORIAM

**Bećirbašić (Avdija) Husein
(1946. - 2014.)**

U junu se navršava 10 mjeseci od kako je redove LD „Spreča“ Kalesija zauvijek napustio naš Husein iz Jajića. Bio je primjer visokih moralnih vrijednosti i discipliniranog odnosa prema radnim dužnostima. Zbog svoje kolegijalnosti i zasluga na unapređenju lovstva dobio je više lovačkih priznanja i odlikovanja, među kojima je i diploma počasnog člana. Ostaje u trajnom sjećanju i zauvijek će nam nedostajati njegovo prijateljstvo. Neka mu je vječni rahmet.

LD „Spreča“ Kalesija

**Tubić (Ramo) Šemso
(1951. - 2015.)**

U martu ove godine zauvijek nas je napustio naš Šemso iz Prnjavora, član LD „Spreča“ Kalesija od 1974. Za tih nepunih 40 godina lovačkog staža iskazao se kao zaljubljenik draži prirode i lovstva, zbog čega je bio omiljen u društvu. Njegova plemenita duša i drugarska pažnja ostat će u najljepšoj uspomeni. Neka mu je vječni rahmet.

LD „Spreča“ Kalesija

**Alibegović (Adem) Uzeir
(1954. - 2015.)**

Iznenadnom smrću u 61 godini života, redove LD „Srndač“ Gračanica je napustio naš Uzeir, lovac od 2002., za koje vrijeme je dao značajan doprinos na unapređenju lova i lovnog streljaštva i za što je dobio nekoliko priznanja. Volio je lov, prirodu, čist okoliš i lovačka sijela, zbog čega je bio cijenjen i rado viđen u svakom lovačkom društvu. Njegovom smrću svi smo izgubili uzornog lovca i prijatelja. Ostaće Uzeir u trajnom i dragom sjećanju svima nama, a naročito kolegama iz LS „Vranovići“.

LD „Srndač“ Gračanica

**Muratović (Mustafa) Nurija
(1939. - 2015.)**

U 76-oj godini života iznenada je redove LD „Jelen“ Gradačac napustio naš Nurija, dugogodišnji član LS „Vučkovci“. Isticao se svojim streljačkim sposobnostima i dobrim kerovima. Kao cijenjen kolega, uzoran i druželjibiv lovac dobio je više lovačkih priznanja i odlikovanja, među kojima je i diploma počasnog člana. Vječno će živjeti u našim mislima i lovačkim uspomena. Neka mu je laka crna zemlja.

LD „Jelen“ Gradačac

**Čolić Zaim
(1931. - 2014.)**

U junu se navršava 17 mjeseci od kako je na ahiret preselio naš Zaim, cijenjeni kolega, drug i dugogodišnji predsjednik LS „Mionica“. Krivolovci su zazirali, a lovci su ga rado birali u društvo jer je bio zabavan i duhovit. I danas se prepričavaju njegove šale prilikom prisjećanja na primjernog lovca i prijatelja.

LD „Jelen“ Gradačac

FOTOLOV NA SRNEČU DIVLJAČ

